

**Verordening van 30 juni 2014 van het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds, houdende bepalingen met betrekking tot de verstrekking van subsidies ten laste van het Waddenfonds (Subsidieverordening Waddenfonds 2014)
(laatstelijk gewijzigd bij besluit van het algemeen bestuur van 30 maart 2015)**

Het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds,

gelet op artikel 5 van de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds,

besluit de Subsidieverordening Waddenfonds 2014 vast te stellen als volgt:

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1.1 Begripsbepalingen

In deze verordening wordt verstaan onder:

- a. algemeen bestuur: het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds;
- b. Algemene groepsvrijstellingsverordening: Verordening (EU) Nr. 651/2014 van de Europese Commissie van 17 juni 2014, waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard, Publicatieblad van de Europese Unie van 26 juni 2014;
- c. activiteitenplan: een beschrijving van de activiteiten waarvoor subsidie wordt aangevraagd en de daarmee nagestreefde doelstellingen;
- d. activiteitenverslag: een beschrijving van de uitgevoerde activiteiten waarvoor subsidie is verleend, waarbij een vergelijking wordt gemaakt tussen de nagestreefde en de gerealiseerde doelstellingen en een toelichting wordt gegeven op de verschillen;
- e. Awb: Algemene wet bestuursrecht;
- f. boekjaarsubsidie: subsidie aan een privaatrechtelijke rechtspersoon met volledige rechtsbevoegdheid die, met toepassing van artikel 4:23, derde lid, onderdeel c, van de Awb, per kalenderjaar wordt verstrekt, waarbij de hoogte van het subsidiebedrag gerelateerd is aan een bepaald niveau van activiteiten;
- g. dagelijks bestuur: het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds;
- h. de-minimisregelgeving: regelgeving omtrent staatssteun uit de Verordeningen van de Europese Unie 717/2014 (voor de visserijsector), 1408/2013 (voor de landbouwsector) en 1407/2013 (voor de overige sectoren);
- i. financieel verslag: een overzicht van de aan de activiteiten verbonden uitgaven en inkomsten;
- j. grote ondernemingen: ondernemingen die niet voldoen aan de criteria voor kleine, middelgrote en micro-ondernemingen;
- k. immateriële activa: fysiek of financieel niet-tastbare activa, zoals octrooien, licenties, knowhow of andere intellectuele-eigendomsrechten;
- l. kleine, middelgrote en micro-ondernemingen (kmo's): ondernemingen waar minder dan 250 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet 50 miljoen EUR of het jaarlijkse balanstotaal 43 miljoen EUR niet overschrijdt. Binnen de categorie kmo's is een „kleine onderneming” een onderneming waar minder dan 50 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet of het jaarlijkse balanstotaal 10 miljoen EUR niet overschrijdt. Binnen de categorie kmo's is een „micro-onderneming” een onderneming waar minder dan 10 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet of het jaarlijkse balanstotaal 2 miljoen EUR niet overschrijdt;
- m. materiële activa: activa bestaande uit gronden, gebouwen en installaties, machines en uitrusting;
- n. onderneming: iedere entiteit, ongeacht haar rechtsvorm, die een economische activiteit uitoefent;
- o. projectsubsidie: subsidie voor een eenmalige activiteit, die naar zijn aard tijdelijk is;
- p. gereserveerd;
- q. MKB Landbouwwijstellingsverordening: MKB Landbouwwijstellingsverordening: Verordening (EU) Nr. 702/2014 van de Europese Commissie van 25 juni 2014, waarbij bepaalde categorieën steun in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgedebieden op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie

met de interne markt verenigbaar worden verklaard, Publicatieblad van de Europese Unie van 1 juli 2014;

- r. VWEU: Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie;
- s. Waddengebied: hetgeen daaronder wordt verstaan in de Planologische Kernbeslissing Derde Nota Waddenzee;
- t. Waddenzee: hetgeen daaronder wordt verstaan in de Planologische Kernbeslissing Derde Nota Waddenzee.

Artikel 1.2 Toepassingsbereik van deze verordening

Deze verordening is van toepassing op alle door het dagelijks bestuur te verstrekken subsidies.

Artikel 1.3 Doelstellingen van het Waddenfonds

1. Het Waddenfonds heeft als doelstelling:
 - a. het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het waddengebied;
 - b. het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee;
 - c. een duurzame economische ontwikkeling in het waddengebied, dan wel gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehouding in het waddengebied en direct aangrenzende gebieden;
 - d. het ontwikkelen van een duurzame kennishouding ten aanzien van het waddengebied.
2. Gedurende de looptijd wordt de helft van de beschikbare middelen besteed aan het doel als bedoeld in het eerste lid, onderdeel c.

Artikel 1.4 Jaarprogramma

1. Het algemeen bestuur stelt een Jaarprogramma vast. Het Jaarprogramma bevat ten minste:
 - a. een thematische beschrijving van doelen die bijdragen aan de in het door provinciale staten van Fryslân, Groningen en Noord-Holland vastgestelde Uitvoeringsplan Waddenfonds genoemde doelstellingen; *en*
 - b. het type van activiteiten dat voor subsidie in aanmerking komt.
2. Een Jaarprogramma wordt bekendgemaakt in het publicatieblad van het Waddenfonds en treedt in werking op de eerste dag na bekendmaking.

Artikel 1.5 Bevoegdheid subsidieverstrekking

1. Het dagelijks bestuur is bevoegd te besluiten tot het verstrekken van subsidies die passen binnen het Jaarprogramma of worden verstrekt met toepassing van artikel 4:23, derde lid, onder c, Awb.
2. Indien de te verstrekken subsidie staatssteun vormt als bedoeld in artikel 107, eerste lid, VWEU, en buiten het toepassingsbereik van de hoofdstukken 5.2 tot en met 5.4 valt, kan subsidie slechts worden verleend binnen de de-minimisregelgeving, dan wel na kennisgeving aan, dan wel na goedkeuring door de Europese Commissie, in overeenstemming met de geldende staatssteunregelgeving.

Artikel 1.6 Subsidieplafond

1. Het dagelijks bestuur is bevoegd tot het vaststellen van subsidieplafonds.
2. Het dagelijks bestuur kan een subsidieplafond onderverdelen ten behoeve van verschillende activiteiten en categorieën van aanvragers.

Artikel 1.7 Drempelbedrag

Er wordt uitsluitend subsidie verstrekt indien de subsidiabele kosten op basis van de subsidieaanvraag ten minste € 200.000,- bedragen, tenzij in het Jaarprogramma of het Openstellingsbesluit anders is bepaald.

Artikel 1.8 Openstellingsbesluit Waddenfonds

1. Het dagelijks bestuur is bevoegd tot het vaststellen van een Openstellingsbesluit.
2. Het dagelijks bestuur is bevoegd om in het Openstellingsbesluit nadere regels te stellen met betrekking tot:

- a. het beperken van de openstelling tot een bepaalde aanvraagperiode;
 - b. de subsidiabele activiteiten;
 - c. het beperken van de openstelling tot bepaalde categorieën van aanvragers;
 - d. het territoriaal begrenzen van de openstelling;
 - e. een drempelbedrag met betrekking tot de subsidiabele kosten;
 - f. het beoordelingskader;
 - g. de hoogte of berekeningswijze van de subsidie;
 - h. de subsidiabele kosten;
 - i. de wijze van verdeling van de beschikbare middelen;
 - j. de vorm van de te verstrekken van subsidie.
3. Een Openstellingsbesluit wordt bekendgemaakt in het publicatieblad van het Waddenfonds en treedt in werking op de eerste dag na bekendmaking.

Artikel 1.9 Hoogte van de subsidie

1. Met uitzondering van subsidie die wordt verstrekt met toepassing van artikel 4:23, derde lid, onderdeel c, van de Awb, bedraagt de door het dagelijks bestuur te verstrekken subsidie nooit meer dan 90% van de voor subsidie in aanmerking komende kosten, met inachtneming van de in het Jaarprogramma, deze verordening en het Openstellingsbesluit opgenomen maxima.
2. Indien ter zake van een project reeds door een ander bestuursorgaan of door de Europese Commissie is verstrekt, wordt de op grond van deze verordening te verstrekken subsidie zodanig berekend dat het totale bedrag aan subsidies niet meer bedraagt dan het totaal van de voor subsidie in aanmerking komende kosten.
3. Het totaal van overheidsbijdragen aan een subsidieontvanger kan niet meer bedragen dan volgens Europeesrechtelijke bepalingen inzake staatssteun is toegestaan.

Artikel 1.10 Subsidiabele kosten

1. Uitsluitend noodzakelijke, rechtstreeks aan de uitvoering van het project toe te rekenen en door de subsidieontvanger gemaakte en betaalde kosten, zijn subsidiabel, met dien verstande dat ook sprake kan zijn van afschrijvingskosten of kosten voor eigen arbeid.
2. Netto inkomsten gedurende de projectperiode kunnen in mindering worden gebracht op de subsidiabele kosten.
3. Er wordt in elk geval geen subsidie verstrekt voor:
 - a. kosten die zijn gemaakt voor de datum van indiening van de volledige subsidieaanvraag, tenzij in het Jaarprogramma of het Openstellingsbesluit anders in bepaald;
 - b. kosten die zijn gemaakt na het verstrijken van de projectperiode;
 - c. verrekenbare kosten en belastingen, accijnzen, door de aanvrager zelf geheven leges en andere heffingen;
 - d. debetrente, boetes, financiële sancties en gerechtskosten.

Artikel 1.11 Misbruik en oneigenlijk gebruik

1. Het dagelijks bestuur voert ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik een actief en consistent handhavingsbeleid.
2. Het dagelijks bestuur houdt een registratie bij van misbruik bij subsidieverstrekking door de subsidie-ontvanger.

Artikel 1.12 Doeltreffendheid

Het dagelijks bestuur brengt ten minste eenmaal in de vier jaren aan het algemeen bestuur verslag uit over de doeltreffendheid en de effecten van de subsidies die zijn verstrekt.

Artikel 1.13 Formulieren en modellen

1. Ten behoeve van de subsidieverstrekking kan het dagelijks bestuur formulieren en modellen vaststellen, waarvan het gebruik verplicht is voorgeschreven.
2. Een aanvraag gaat vergezeld van de in het formulier aangegeven bescheiden.

Artikel 1.14 Kostenbegrippen en uurtarieven

Het dagelijks bestuur kan een beleidsregel vaststellen omtrent het toepassen van uniforme kostenbegrippen en berekeningswijze van uurtarieven.

Hoofdstuk 2 Krediet- en garantiesubsidie

Artikel 2.1 Toepassingsbereik

1. De artikelen 3.6 en 4.3 tot en met 4.6 zijn niet van toepassing op subsidies waarbij een aanspraak op financiële middelen wordt verstrekt in de vorm van een krediet of garantie.
2. Het dagelijks bestuur is met het oog op een doelmatige subsidieverstrekking op grond van dit hoofdstuk bevoegd om overige bepalingen van deze verordening buiten toepassing te laten.

Artikel 2.2 Kredietsubsidie

1. Bij subsidieverstrekking waarbij een aanspraak op financiële middelen wordt verstrekt in de vorm van een lening worden in het Jaarprogramma of het Openstellingsbesluit in ieder geval bepalingen met betrekking tot de volgende gegevens opgenomen:
 - a. de termijn waarbinnen de lening moet worden terugbetaald; *en*
 - b. een door de subsidie-ontvanger te betalen rentepercentage.
2. Naast de gegevens genoemd in het eerste lid kunnen in het Jaarprogramma, het Openstellingsbesluit of in de subsidieverleningsbeschikking in ieder geval nog worden opgenomen:
 - a. de wijze waarop kan worden aangetoond dat de activiteiten waarvoor de lening is verstrekt zijn verricht;
 - b. de termijn waarbinnen moet worden aangetoond dat de activiteiten waarvoor de lening is verstrekt zijn verricht;
 - c. de wijze waarop de subsidie-ontvanger zekerheid verschaft voor terugbetaling van de lening;
 - d. een gebeurtenis of omstandigheid waardoor de verplichting de lening terug te betalen geheel of gedeeltelijk komt te vervallen.
3. Kredietsubsidie wordt uitsluitend verstrekt onder de opschortende voorwaarde dat er, ter uitvoering van de beschikking tot subsidieverlening, een uitvoeringsovereenkomst met het Waddenfonds wordt gesloten.

Artikel 2.3 Garantiesubsidie

1. Bij subsidieverstrekking waarbij een aanspraak op financiële middelen wordt verstrekt in de vorm van een garantie worden in het Jaarprogramma of het Openstellingsbesluit in elk geval opgenomen:
 - a. een beschrijving van de gebeurtenis waaronder de garantie kan worden ingeroepen;
 - b. een door de subsidie-ontvanger te betalen vergoeding;
 - c. de wijze waarop de gebeurtenis kan worden aangetoond;
 - d. de termijn waarbinnen de gebeurtenis zich moet voordoen; *en*
 - e. de termijn waarbinnen de gebeurtenis moet worden aangetoond.
2. Garantiesubsidie wordt uitsluitend verstrekt onder de opschortende voorwaarde dat er, ter uitvoering van de beschikking tot subsidieverlening, een uitvoeringsovereenkomst met het Waddenfonds wordt gesloten.
3. Een garantiesubsidie bedraagt nooit meer dan 80% van de onderliggende lening.

Hoofdstuk 3 Subsidieverlening

Paragraaf 3.1 Het aanvragen van een subsidie

Artikel 3.1 Het indienen van een aanvraag

1. Een aanvraag voor een subsidie wordt ingediend binnen een door het dagelijks bestuur in een Openstellingsbesluit vastgestelde aanvraagperiode. Aanvragen kunnen worden ingediend per reguliere post of per e-mail op info@waddenfonds.nl.
2. Een aanvraag wordt gericht aan het dagelijks bestuur, met gebruikmaking van een daartoe door het dagelijks bestuur vastgesteld aanvraagformulier.
3. Onverminderd het bepaalde in het Jaarprogramma, gaat de aanvraag vergezeld van:
 - a. een activiteitenplan;
 - b. een begroting van kosten en opbrengsten, voorzien van een toelichting. Indien het een meerjarig project betreft dient de begroting een meerjarenbegroting te zijn; *en*
 - c. een dekkingsplan.
4. Het dagelijks bestuur kan voorschrijven dat, indien de aanvrager een privaatrechtelijk rechtspersoon is, bij de aanvraag de oprichtingsakte en haar actuele statuten worden overgelegd.
5. Het dagelijks bestuur kan voorschrijven dat een schriftelijke verklaring wordt overgelegd van een accountant als bedoeld in artikel 393 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, omtrent de getrouwheid van de jaarrekening, de balans en de staat van baten en lasten en de toelichting daarop of, indien deze bescheiden ontbreken, een verslag over de financiële positie van de aanvrager op het moment van de aanvraag, dan wel een mededeling dat van onjuistheden niet is gebleken.
6. Indien een aanvrager voor dezelfde activiteit eveneens subsidie heeft aangevraagd of zal aanvragen bij een ander bestuursorgaan, vermeldt hij dit bij de aanvraag alsmede de stand van zaken met betrekking tot de beoordeling van die aanvraag.
7. Artikel 4:3 van de Awb is niet van toepassing op door het dagelijks bestuur in het Openstellingsbesluit opgenomen gegevens en bescheiden.
8. Indien de aanvraag een project betreft dat wordt uitgevoerd door een samenwerkingsverband, dient een der deelnemers in het samenwerkingsverband de aanvraag mede namens de andere deelnemers in. De aanvraag gaat vergezeld van een aan het samenwerkingsverband ten grondslag liggende overeenkomst, met daarin in elk geval een overzicht van de aan het samenwerkingsverband deelnemende natuurlijke en rechtspersonen, de verdeling van de verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen de verschillende deelnemers.
9. Indien de aanvraag een project ingevolge titel 5.2.3 betreft, verstrekt de subsidieaanvrager gegevens en bescheiden bij de aanvraag waaruit blijkt dat de investeringen ten behoeve van het project verder gaan dan Unienormen of die bij ontstentenis van Unienormen het niveau van milieubescherming doen toenemen.

Artikel 3.2 Ontvangst van de aanvraag

1. Indien de beschikbare middelen worden verdeeld op basis van volgorde van binnenkomst, is de dag waarop de aanvraag is ontvangen bepalend.
2. Wanneer de aanvrager met toepassing van artikel 4:5 van de Awb in de gelegenheid is gesteld de aanvraag aan te vullen, geldt de dag waarop de aanvulling is ontvangen met betrekking tot de verdeling als de datum van ontvangst.
3. Voor zover door verstrekking van subsidie voor aanvragen die op dezelfde dag zijn ontvangen het subsidieplafond wordt overschreden, besluit het dagelijks bestuur op basis van rangschikking van de aanvragen, waarbij een aanvraag hoger wordt gerangschikt naarmate die meer voldoet aan de toetsingscriteria.

Paragraaf 3.2 De beslissing op de aanvraag

Artikel 3.3 Beslistermijn

1. Het dagelijks bestuur beslist:
 - a. binnen 13 weken na ontvangst van de aanvraag, dan wel
 - b. binnen 13 weken na afloop van de periode waarin of de uiterlijke datum waarop aanvragen kunnen worden ingediend.
2. De beslistermijn bedraagt 22 weken indien:
 - a. sprake is van cofinanciering in het kader van een door de Raad van de Europese Unie, het Europees Parlement en de Raad gezamenlijk of de Commissie van de Europese Gemeenschappen goedgekeurd programma;
 - b. over de aanvraag extern advies wordt ingewonnen;
 - c. een nader onderzoek is ingesteld.
3. De beslistermijn bedraagt 40 weken indien de verlening mede afhankelijk is van het oordeel van een internationale beoordelingscommissie of van internationale peerreviews.
4. Indien de beschikking niet tijdig kan worden gegeven, stelt het dagelijks bestuur de betrokkene daarvan in kennis en noemt daarbij een redelijke termijn waarbinnen de beschikking wel tegemoet kan worden gezien.

Artikel 3.4 Schakelbepaling

Indien een subsidievaststellingsbeschikking wordt gegeven zonder voorafgaande verleningsbeschikking, is artikel 4:35 Awb van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3.5 Algemeen beoordelingskader

1. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 4:25 en 4:35 van de Awb wordt geen subsidie verstrekt indien naar het oordeel van het dagelijks bestuur :
 - a. de activiteit niet bijdraagt aan de doelen van het Waddenfonds;
 - b. de aanvraag niet voldoet aan het bepaalde in deze verordening, het Jaarprogramma of het Openstellingsbesluit;
 - c. de activiteit niet of niet in overwegende mate gericht is op het Waddengebied en de versterking of het behoud van Waddenspecifieke kenmerken;
 - d. de activiteit betrekking heeft op reguliere investeringen of reguliere beheer- of onderhoudswerken;
 - e. de uitvoering van een voorgenomen activiteit een inbreuk zal maken op de economische, ecologische of sociale dimensie van duurzame ontwikkeling;
 - f. de subsidiabele kosten van het project minder bedragen dan het drempelbedrag;
 - g. de gevraagde financiële bijdrage niet in een redelijke verhouding staat tot het beoogde projectresultaat (value for money);
 - h. ten aanzien van de subsidieaanvrager een uitstaand bevel tot terugvordering bestaat, volgend op een eerdere beschikking van de Commissie van de Europese Gemeenschappen waarin steun onrechtmatig en onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt is verklaard;
 - i. de aanvrager van de subsidie een onderneming in moeilijkheden is als bedoeld in paragraaf 2.1 van de Communautaire richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun (pb EU 2004, C 244);
 - j. er een gegronde reden bestaat dat het project in financiële, organisatorische, technische of economische zin niet haalbaar is;
 - k. er een gegronde reden bestaat dat de exploitatie na de projectperiode niet kan worden gerealiseerd;
 - l. er een gegronde reden bestaat om aan te nemen dat de aanvrager doelstellingen nastreeft of activiteiten ontplooit die in strijd zijn met de wet, het algemeen belang, de goede zeden of de openbare orde.
2. Een subsidie kan worden geweigerd of ingetrokken in het geval en onder de voorwaarden als bedoeld in artikel 3 van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur.
3. Een subsidie kan worden geweigerd indien de aanvrager is opgenomen in het Subsidieregister misbruik en oneigenlijk gebruik van het Waddenfonds.

Artikel 3.6 Voorschotten

1. Indien de subsidie direct wordt vastgesteld vindt de betaling van het subsidiebedrag in één keer plaats.
2. Indien een beschikking tot subsidieverlening als bedoeld in artikel 4.3, eerste lid, onderdeel b, wordt gegeven, wordt 100% bevoorschot. In overige gevallen bedraagt het voorschot ten hoogste 80% van het verleende subsidiebedrag.
3. Onverminderd het bepaalde in het eerste en tweede lid, geschiedt de verlening van een voorschot, al dan niet in de vorm van een termijnbetaling, op verzoek van de subsidieaanvrager.
4. Het verzoek wordt schriftelijk ingediend, met gebruikmaking van een door het dagelijks bestuur vastgesteld formulier. Het verzoek gaat vergezeld van alle bescheiden die blijkens het formulier met het verzoek moeten worden meegezonden. Het dagelijks bestuur kan in het belang van een doelmatige subsidieverstrekking afwijken van het bepaalde in het tweede lid.

Paragraaf 3.3 Voorwaarden en verplichtingen

Artikel 3.7 Melding bij de Europese Commissie

Indien de subsidieverlening naar het oordeel van het dagelijks bestuur valt onder de omschrijving van een steunmaatregel als bedoeld in artikel 107, eerste lid, VWEU en een melding plaatsvindt op grond van artikel 108 VWEU, wordt de subsidie uitsluitend verleend onder de opschortende voorwaarde dat de Europese Commissie hieraan haar goedkeuring verleent.

Artikel 3.8 Begrotingsvoorbehoud

Een subsidie ten laste van een begroting die nog niet is vastgesteld wordt verleend onder de opschortende voorwaarde dat het algemeen bestuur voldoende middelen beschikbaar stelt.

Artikel 3.9 Meldings- en mededelingsplicht

1. De subsidie-ontvanger doet onverwijld schriftelijk melding aan het dagelijks bestuur, zodra aannemelijk is dat de activiteiten waarvoor de subsidie is verleend of direct is vastgesteld niet, niet tijdig of niet geheel zullen worden verricht of dat niet of niet geheel aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen zal worden voldaan.
2. De subsidie-ontvanger doet onverwijld schriftelijk mededeling aan het dagelijks bestuur van de indiening bij de rechtbank van een verzoek tot surseance van betaling, tot faillietverklaring, het voornemen tot ontbinding van de rechtspersoon of van andere omstandigheden die voor de subsidieverlening van belang kunnen zijn.
3. De subsidie-ontvanger doet onverwijld schriftelijk mededeling aan het dagelijks bestuur indien na het indienen van de subsidieaanvraag voor dezelfde activiteit subsidie wordt verstrekt door een ander bestuursorgaan of de Europese Commissie.

Artikel 3.10 Algemene verplichtingen

1. Waar in dit artikel wordt gesproken van subsidieverlening wordt hieronder mede verstaan de subsidievaststelling, indien er geen subsidieverleningsbeschikking aan de vaststelling voorafgaat.
2. Het dagelijks bestuur kan aan een subsidie-ontvanger verplichtingen als bedoeld in artikel 4:38 Awb opleggen, voor zover de verplichtingen strekken tot verwezenlijking van het doel van de subsidie.
3. Het dagelijks bestuur kan aan een subsidie-ontvanger verplichtingen als bedoeld in artikel 4:39 Awb opleggen.
4. Aan de subsidie-ontvanger wordt de verplichting opgelegd om in publicitaire uitingen te vermelden dat de gesubsidieerde activiteit mede mogelijk is gemaakt met subsidie van het Waddenfonds.
5. De subsidie-ontvanger maakt binnen de in de beschikking tot subsidieverlening genoemde termijn een aanvang met de uitvoering van de activiteiten. Bij het ontbreken van een dergelijke termijn geldt een termijn van twee maanden na de bekendmaking van het besluit tot subsidieverlening.
6. De subsidie-ontvanger voert de activiteiten uit overeenkomstig de beschikking tot subsidieverlening en voltooit deze uiterlijk op de in de beschikking tot subsidieverlening

opgenomen datum. Bij het ontbreken van een dergelijke termijn geldt een termijn van een jaar na de bekendmaking van het besluit tot subsidieverlening.

7. Het dagelijks bestuur kan in de gevallen als bedoeld in artikel 4:41, tweede lid, van de Awb bepalen dat een subsidie-ontvanger, voor zover het verstrekken van de subsidie heeft geleid tot vermogensvorming, daarvoor aan hen een vergoeding verschuldigd is. Bij de vaststelling van de hoogte van de vergoeding worden de activa gewaardeerd op hun actuele waarde in het economisch verkeer. De waarde van een onroerende zaak geschiedt op basis van de waarde die hieraan is toegekend op grond van de Wet waardering onroerende zaken.

Artikel 3.11 Administratieve verplichtingen

1. Bij een subsidie tot € 125.000 wordt aan de subsidie-ontvanger geen verplichting opgelegd met betrekking tot:
 - a. de administratie van aan de activiteiten verbonden uitgaven en inkomsten, als bedoeld in artikel 4:37, eerste lid, onder b, van de Awb en
 - b. het afleggen van rekening en verantwoording omtrent de verrichte activiteiten en de daaraan verbonden uitgaven en inkomsten, als bedoeld in artikel 4:37, eerste lid, onder f, van de Awb.
2. Indien de subsidie-ontvanger een verplichting is opgelegd met betrekking tot de administratie van aan de activiteiten verbonden uitgaven en inkomsten, voert de subsidie-ontvanger een zodanig ingerichte administratie, dat daaruit te allen tijde de voor de vaststelling van de subsidie van belang zijnde rechten en verplichtingen alsmede de uitgaven en inkomsten kunnen worden nagegaan.
3. Tenzij in de beschikking tot subsidieverlening anders is bepaald, bewaart de subsidie-ontvanger de in het tweede lid genoemde gegevens tenminste 5 jaar na vaststelling van de subsidie.
4. Onderdeel a van het eerste lid is niet van toepassing indien op grond van artikel 4.5 een verklaring inzake werkelijke uitgaven en inkomsten wordt gevraagd.

Artikel 3.12 Medewerking controle

De subsidie-ontvanger verleent medewerking aan, door of vanwege het dagelijks bestuur gevorderde controle van de administratie of een ander onderzoek naar gegevens die in het kader van de subsidieverstrekking van belang worden geacht. Hij verleent daartoe inzage in zijn administratie en verstrekt de inlichtingen die voor de beoordeling van de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de besteding van de subsidie, dan wel anderszins van belang kunnen zijn.

Artikel 3.13 Voortgangsrapportage

1. Aan een subsidie lager dan € 25.000 wordt geen verplichting verbonden tot het overleggen van een tussentijds voortgangsverslag.
2. Aan het verstrekken van een subsidie vanaf € 25.000 kan het dagelijks bestuur, indien de periode van uitvoering van de activiteiten meer dan 12 aaneengesloten maanden bedraagt, de verplichting opleggen dat één keer per periode van 12 maanden een tussentijds voortgangsverslag wordt overgelegd.
3. Het dagelijks bestuur kan in het belang van een doelmatige subsidieverstrekking afwijken van het bepaalde in het tweede lid.

Artikel 3.14 Openbaarmaking

1. De subsidie-ontvanger verleent op verzoek van het dagelijks bestuur medewerking aan openbaarmaking van de gegevens en de resultaten van het project.
2. De subsidie-ontvanger verleent op verzoek van het dagelijks bestuur medewerking aan een door of vanwege het dagelijks bestuur ter zake van de toepassing en de effecten van het Jaarprogramma of de toepassing van deze verordening ingesteld evaluatieonderzoek.

Hoofdstuk 4 Subsidievaststelling

Paragraaf 4.1 Aanvraag tot subsidievaststelling

Artikel 4.1 Aanvraag tot vaststelling van een subsidie

Tenzij de subsidie overeenkomstig het bepaalde in artikel 4.3, eerste lid, onder b, ambtshalve wordt vastgesteld, dient de subsidie-ontvanger die een subsidieverleningsbeschikking heeft ontvangen binnen 13 weken na de datum waarop de activiteit op grond van deze verordening of de subsidieverleningsbeschikking moet zijn uitgevoerd of, indien dat eerder is, 13 weken na de uitvoering van de activiteit, schriftelijk een aanvraag tot subsidievaststelling in bij het dagelijks bestuur, tenzij in het besluit tot subsidieverlening een andere termijn is opgenomen.

Paragraaf 4.2 Beslissing op de aanvraag

Artikel 4.2 Beslistermijn

1. Het dagelijks bestuur beslist binnen 22 weken na ontvangst van een aanvraag tot subsidievaststelling, mits deze aan alle vereisten voldoet.
2. Subsidies die ambtshalve worden vastgesteld, stelt het dagelijks bestuur vast binnen 22 weken na de datum waarop de activiteit moet zijn verricht.
3. Het subsidiebedrag wordt binnen 30 dagen na de subsidievaststelling betaald.

Paragraaf 4.3 Verantwoording van subsidies

Artikel 4.3 Verantwoording van subsidies tot € 25.000

1. Bij een subsidie tot € 25.000 wordt:
 - a. de subsidie vastgesteld zonder dat aan de beschikking tot subsidievaststelling een beschikking tot subsidieverlening vooraf gaat; *of*
 - b. een beschikking tot subsidieverlening gegeven, met vermelding van de datum waarop de activiteiten uiterlijk moeten zijn verricht en van de termijn waarbinnen de subsidie uiterlijk ambtshalve wordt vastgesteld.
2. Bij een beschikking als bedoeld in het eerste lid, onder a en b, wordt aan de subsidie-ontvanger in elk geval de verplichting opgelegd om desgevraagd, op een door het dagelijks bestuur van tevoren in de beschikking aangegeven wijze aan te tonen dat de activiteiten zijn verricht en dat is voldaan aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen.
3. Het dagelijks bestuur kan op basis van een risicoanalyse besluiten dat het eerste lid ook van toepassing is op subsidies van € 25.000 of meer.

Artikel 4.4 Verantwoording van subsidies vanaf € 25.000 tot € 125.000

1. Bij een subsidie vanaf € 25.000 tot € 125.000 wordt bij de aanvraag tot vaststelling een activiteitenverslag overgelegd, waaruit genoegzaam blijkt dat de activiteit waarvoor subsidie is verleend overeenkomstig het besluit tot subsidieverlening is verricht en aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen is voldaan.
2. In afwijking van het eerste lid kan het dagelijks bestuur in de beschikking tot subsidieverlening bepalen dat de subsidie-ontvanger op een andere wijze kan aantonen dat de activiteiten waarvoor de subsidie is verleend zijn verricht en dat voldaan is aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen
3. Het dagelijks bestuur kan op basis van een risicoanalyse besluiten dat het eerste lid ook van toepassing is op subsidies van € 125.000 of meer.

Artikel 4.5 Verantwoording op basis van een verklaring van werkelijke kosten en opbrengsten

1. In afwijking van de artikelen 4.3 en 4.4, kan het dagelijks bestuur bij de verstrekking van een boekjaarsubsidie of indien bij overige subsidieverstrekking tot € 125.000 de kosten en opbrengsten ter zake van de te verrichten activiteiten naar hun oordeel in verband met de aard van die activiteiten zodanig ongewis zijn dat een realistische begroting niet geëist kan worden, of indien dit in verband met doelmatigheidscontrole gewenst is, in de subsidieverleningsbeschikking bepalen dat de subsidie-ontvanger bij de aanvraag tot subsidievaststelling, op basis van een verklaring inzake werkelijke kosten en opbrengsten verantwoordt dat de activiteiten zijn verricht.
2. In de verklaring als bedoeld in het eerste lid geeft de subsidie-ontvanger aan:
 - a. in hoeverre de activiteiten waarvoor de subsidie is verleend zijn verricht, voorzien van een korte toelichting;
 - b. in hoeverre aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen is voldaan;
 - c. het totale bedrag van de gerealiseerde subsidiabele kosten;
 - d. in voorkomend geval, de stand van de egalisatiereserve;
 - e. het totale bedrag van de gerealiseerde opbrengsten, inclusief bijdragen van derden, ;
en
 - f. het totale bedrag van de gerealiseerde eigen bijdrage.

Artikel 4.6 Verantwoording van subsidies vanaf € 125.000

1. Bij een subsidie vanaf € 125.000, wordt bij de aanvraag tot vaststelling overgelegd:
 - a. een activiteitenverslag waaruit genoegzaam blijkt dat de activiteit waarvoor subsidie is verleend overeenkomstig het besluit tot subsidieverlening is verricht en aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen is voldaan;
 - b. een financieel verslag, waarin in elk geval is opgenomen een opgave van:
 - I. het bedrag van de werkelijke subsidiabele kosten;
 - II. het bedrag van de gerealiseerde opbrengsten, met inbegrip van bijdragen van derden, en
 - III. het bedrag van de gerealiseerde eigen bijdrage;opgesteld conform de aan het besluit tot subsidieverlening ten grondslag liggende begroting, inclusief een toelichting op de bedragen.
2. Het dagelijks bestuur kan bij de subsidieverlening afwijken van het eerste lid.

Artikel 4.7 Controleverklaring accountant

1. De subsidie-ontvanger van een subsidie vanaf € 125.000 geeft opdracht tot onderzoek van het financiële verslag aan een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.
2. De accountant onderzoekt of het financiële verslag voldoet aan de bij of krachtens de wet gestelde voorschriften en of het activiteitenverslag, voor zover hij dat verslag kan beoordelen, met het financiële verslag verenigbaar is.
3. De accountant geeft de uitslag van zijn onderzoek weer in een schriftelijke verklaring omtrent de getrouwheid van het financiële verslag.
4. De aanvraag tot vaststelling van de subsidie gaat vergezeld van de in het derde lid bedoelde verklaring.
5. Bij de subsidieverlening kan het dagelijks bestuur afwijken van het bepaalde in het eerste tot en met het vierde lid.

Artikel 4.8 Onderzoek naleving verplichtingen

1. Bij de subsidieverlening kan worden bepaald dat de in artikel 4.7, eerste lid, bedoelde opdracht tevens strekt tot onderzoek van de naleving van aan de subsidie verbonden verplichtingen.
2. Bij toepassing van het eerste lid gaat de opdracht vergezeld van een bij of krachtens wettelijk voorschrift of bij de subsidieverlening vast te stellen aanwijzing over de reikwijdte en de intensiteit van de controle.
3. Bij toepassing van het eerste lid gaat het financiële verslag tevens vergezeld van een schriftelijke verklaring van de accountant over de naleving door de subsidie-ontvanger van de aan de subsidie verbonden verplichtingen.

Artikel 4.9 Afwijkende verantwoordingsprocedure

Het dagelijks bestuur kan afwijken van het bepaalde in dit hoofdstuk indien subsidie wordt verstrekt aan een gemeente, een waterschap of een openbaar lichaam dat is ingesteld op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Artikel 4.10 Wettelijke rente bij terugvordering

1. Indien toepassing wordt gegeven aan artikel 4:57 Awb, worden terug te vorderen bedragen vermeerderd met de wettelijke rente, die wordt berekend over de periode die verstrijkt tussen de kennisgeving van de terugvorderingsverplichting aan de subsidie-ontvanger en de terugbetaling door de subsidie-ontvanger.
2. Bij terugvordering van subsidie ter uitvoering van een terugvorderingsbeschikking van de Europese Commissie of een onherroepelijk rechterlijke uitspraak vordert het dagelijks bestuur tevens rente. Deze rente wordt berekend overeenkomstig artikel 14, tweede lid, van de Verordening (EG), nr. 659/1999, van de Raad van de Europese Unie van 22 maart 1999 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 van het EG-verdrag (PbEG L 83).

Hoofdstuk 5 Activiteiten die voor subsidie in aanmerking kunnen worden gebracht.

Hoofdstuk 5.1 Subsidie voor activiteiten die naar het oordeel van het dagelijks bestuur geen staatssteun vormt in de zin van artikel 107, eerste lid, VWEU.

Artikel 5.1.1 Subsidiabele activiteit

Activiteiten die passen binnen het door het algemeen bestuur vastgestelde Jaarprogramma en subsidieverlening naar het oordeel van het dagelijks bestuur geen staatssteun vormt in de zin van artikel 107, eerste lid, VWEU.

Artikel 5.1.2 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De volgende kosten komen in aanmerking voor subsidie:
 - a. loonkosten of kosten voor eigen arbeid, mits deze rechtstreeks betrekking hebben op het project;
 - b. kosten van verbruikte materialen en verbruikte hulpmiddelen, gebaseerd op historische aanschafprijzen;
 - c. kosten in verband met aankoop van tweedehands materialen, mits de prijs redelijk is en het materiaal vergezeld gaat van een verklaring van de verkoper omtrent de herkomst van het materiaal;
 - d. kosten van duurzame kapitaalgoederen, bijvoorbeeld machines en apparatuur;
 - e. kosten van grond;
 - f. kosten van aan derden uitbestede activiteiten mits sprake is van marktconforme prijzen;
 - g. een opslag voor algemene kosten, tot ten hoogste 20% van de onder a bedoelde kosten;
 - h. overige door het dagelijks bestuur in het Openstellingsbesluit opgenomen subsidiabele kosten.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 90% van de in aanmerking komende kosten.

Hoofdstuk 5.2 Subsidie voor activiteiten die wordt verstrekt met toepassing van de Algemene groepsvrijstellingsverordening.

Artikel 5.2.1 Algemene bepaling

Op dit hoofdstuk is de Algemene groepsvrijstellingsverordening van toepassing.

Titel 5.2.1 Subsidie voor kleine- en middelgrote ondernemingen

Artikel 5.2.2 Begripsbepalingen

In deze titel wordt verstaan onder:

- a. adviesdiensten voor samenwerking: consulting, bijstand en opleiding ten behoeve van de uitwisseling van kennis en ervaring en ter verbetering van de samenwerking;
- b. innovatieve onderneming: een onderneming:
 - i. die aan de hand van een door een externe deskundige uitgevoerde evaluatie kan aantonen dat zij in de voorzienbare toekomst producten, diensten of procedés zal ontwikkelen die in technologisch opzicht nieuw zijn of een wezenlijke verbetering inhouden ten opzichte van de huidige stand van de techniek in deze sector, en die een risico op technologische of industriële mislukking inhouden, *of*
 - ii. waarvan de kosten voor onderzoek en ontwikkeling ten minste 10% bedragen van haar totale exploitatiekosten in ten minste één van de drie jaren voorafgaande aan de toekenning van de subsidie of, in het geval van een startende onderneming zonder enige financiële voorgeschiedenis, bij de audit van haar lopende belastingjaar, gecertificeerd door een onafhankelijke accountant;
- c. investeringen in de vorm van quasi-eigen-vermogen: een categorie financiering tussen eigen vermogen en vreemd vermogen in, met een hoger risico dan senior schulden en een lager risico dan gewoon aandelenkapitaal, en waarvan het rendement voor de houder ervan overwegend is gebaseerd op de winst of het verlies van de onderliggende doelonderneming en die bij wanbetaling niet gedekt is. Investeringen in de vorm van quasi-eigen-vermogen kunnen zijn gestructureerd als schulden, die niet gegarandeerd en achtergesteld zijn, met inbegrip van mezzanineschulden, en in sommige gevallen converteerbaar zijn in eigen vermogen, dan wel als preferente aandelen;
- d. niet-beursgenoteerde kmo: een kmo die niet is toegelaten tot de officiële notering van een effectenbeurs, met uitzondering van alternatieve handelsplatforms.
- e. ondersteuningsdiensten voor samenwerking: het verschaffen van kantoorruimte, websites, databanken, bibliotheken, marktonderzoek, handboeken, werk- en modeldocumenten;
- f. organisatorische samenwerking: de ontwikkeling van gezamenlijke bedrijfs- of managementstrategieën, het aanbieden van gemeenschappelijke diensten of diensten die samenwerking moeten bevorderen, gecoördineerde activiteiten zoals onderzoek of marketing, de ondersteuning van netwerken en clusters, het verbeteren van toegankelijkheid en communicatie, het gebruik van gedeelde instrumenten om het ondernemerschap en de handel met kmo's te bevorderen;

Paragraaf 5.2.1 Subsidie voor investeringen in kleine- of middelgrote ondernemingen

Artikel 5.2.3 Subsidiabele activiteit

1. Een investering in een kleine- of middelgrote onderneming die bestaat uit een investering in:
 - a. materiële of immateriële activa ten behoeve van de oprichting van een nieuwe vestiging, de uitbreiding van een bestaande vestiging, de diversificatie van de productie van een bestaande vestiging in nieuwe, bijkomende producten, of een fundamentele wijziging van het volledige productieproces van een bestaande vestiging, of
 - b. de overname van activa die behoren tot een vestiging, wanneer de volgende voorwaarden zijn vervuld:
 - i. de vestiging is gesloten of zou zijn gesloten indien zij niet was overgenomen;
 - i. de activa worden aangekocht van derden zonder banden met de koper;
 - ii. de transactie vindt op marktvoorwaarden plaats.

2. Wanneer een lid van de familie van de oorspronkelijke eigenaar of een werknemer een kleine onderneming overneemt, vervalt de voorwaarde dat de activa worden verworven van derden zonder banden met de koper. De enkele verwerving van de aandelen van een onderneming vormt geen initiële investering.

Artikel 5.2.4 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn:
 - a. de kosten van investeringen in materiële en immateriële activa, en/of
 - b. de geraamde loonkosten voor rechtstreeks door het investeringsproject gecreëerde banen, berekend over een periode van twee jaar.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste:
 - a. 20% van de in aanmerking komende kosten in het geval van kleine ondernemingen;
 - b. 10% van de in aanmerking komende kosten in het geval van middelgrote ondernemingen.

Artikel 5.2.5 Voorwaarden

1. De immateriële activa voldoen aan elk van de volgende voorwaarden:
 - a. zij worden uitsluitend in de subsidie ontvangende vestiging gebruikt;
 - b. zij worden als afschrijfbaar activa beschouwd;
 - c. zij worden op marktvoorwaarden aangekocht van derden zonder banden met de koper, en
 - d. zij behoren ten minste drie jaar tot de activa van de onderneming.
2. Rechtstreeks door een investeringsproject geschapen werkgelegenheid voldoet aan de volgende voorwaarden:
 - a. de werkgelegenheid komt binnen drie jaar na de voltooiing van de investering tot stand;
 - b. er is een nettotoename van het aantal werknemers in de betrokken vestiging, in vergelijking met het gemiddelde van de voorbije twaalf maanden;
 - c. deze werkgelegenheid blijft behouden gedurende ten minste drie jaar te rekenen vanaf het tijdstip dat de arbeidsplaats voor het eerst werd ingevuld.

Paragraaf 5.2.2 Subsidie ten behoeve van deelneming aan beurzen

Artikel 5.2.6 Subsidiabele activiteit

Deelneming aan beurzen door kleine- of middelgrote ondernemingen.

Artikel 5.2.7 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de kosten gemaakt voor het huren, opzetten, en gebruiken van een standplaats voor de deelname van een onderneming aan een bepaalde vakbeurs of tentoonstelling.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 50% van de in aanmerking komende kosten.

Paragraaf 5.2.3 Starterssubsidie

Artikel 5.2.8 Subsidiabele activiteit

Starterssubsidie ten behoeve van niet-beursgenoteerde kleine ondernemingen tot vijf jaar na hun registratie, die nog geen winst hebben uitgekeerd en niet uit een fusie zijn ontstaan. Voor in aanmerking komende ondernemingen die zich niet hoeven te laten registreren, kan de periode van vijf jaar om in aanmerking te komen, geacht worden aan te vangen op het tijdstip dat de onderneming ofwel haar economische activiteiten aanvangt of belastingplichtig wordt voor haar economische activiteiten.

Artikel 5.2.9 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

De subsidie heeft de vorm van:

1. leningen tegen een rente die niet marktconform is, met een looptijd van tien
 - a. jaar en voor een nominaal bedrag van ten hoogste 1 miljoen EUR, of 1,5 miljoen EUR voor ondernemingen gevestigd in steungebieden die aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder c), van het VWEU voldoen, of 2 miljoen EUR voor ondernemingen gevestigd in steungebieden die aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder a), van het VWEU voldoen. Voor leningen met een looptijd tussen vijf en tien jaar kunnen de maximumbedragen worden bijgesteld door bovenstaande bedragen te vermenigvuldigen met een ratio tien jaar/daadwerkelijke looptijd van de lening. Voor leningen met een looptijd van minder dan vijf jaar is het maximumbedrag hetzelfde als voor leningen met een looptijd van vijf jaar;
 - b. garanties met premies die niet marktconform zijn, met een looptijd van tien jaar en een gegarandeerd leningbedrag van ten hoogste 1,5 miljoen EUR, of 2,25 miljoen EUR voor ondernemingen gevestigd in steungebieden die aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder c), van het VWEU voldoen, of 3 miljoen EUR voor ondernemingen gevestigd in steungebieden die aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder a), van het VWEU voldoen. Voor garanties met een looptijd tussen vijf en tien jaar kan het maximaal gegarandeerde bedrag worden bijgesteld door bovenstaande bedragen te vermenigvuldigen met een ratio tien jaar/daadwerkelijke looptijd van de garantie. Voor garanties met een looptijd van minder dan vijf jaar is het maximaal gegarandeerde bedrag hetzelfde als voor leningen met een looptijd van vijf jaar. De garantie bedraagt ten hoogste 80% van de onderliggende lening.
 - c. subsidies, met inbegrip van eigenvermogens- of quasi-eigenvermogensinvesteringen, rentekortingen en kortingen op de garantiepremie tot maximaal 0,4 miljoen EUR bruto-subsidie-equivalent, of 0,6 miljoen EUR voor ondernemingen gevestigd in steungebieden die aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder c), van het VWEU voldoen, of 0,8 miljoen EUR voor ondernemingen gevestigd in steungebieden die aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder a), van het VWEU voldoen.
2. Een begunstigde kan subsidie ontvangen via een mix van de in lid 1 van dit artikel bedoelde subsidie-instrumenten, mits het aandeel van de via één subsidie-instrument verleende subsidie, berekend op basis van het voor dat instrument toegestane maximale subsidiebedrag, in aanmerking wordt genomen voor het bepalen van het resterende deel van het maximale subsidiebedrag dat is toegestaan voor de overige instrumenten die onderdeel vormen van dit soort gemengde instrument.
3. Voor kleine en innovatieve ondernemingen kunnen de in lid 1 genoemde maximumbedragen worden verdubbeld.

Titel 5.2.2 Subsidie voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie

Artikel 5.2.10 Begripsbepalingen

In deze titel wordt verstaan onder:

- a. daadwerkelijke samenwerking: samenwerking tussen ten minste twee onafhankelijke partijen om kennis of technologie uit te wisselen of om een gemeenschappelijke doelstelling op basis van een taakverdeling te bereiken, waarbij de partijen samen de omvang van het samenwerkingsproject bepalen, bijdragen aan de tenuitvoerlegging ervan, en het risico en de resultaten ervan delen. Eén of meer partijen kunnen de volledige kosten van het project dragen en zodoende de andere partijen bevrijden van de aan het project verbonden financiële risico's. Contractonderzoek en het verrichten van onderzoeksdiensten worden niet als vormen van samenwerking beschouwd;
- b. experimentele ontwikkeling: het verwerven, combineren, vormgeven en gebruiken van bestaande wetenschappelijke, technologische, zakelijke en andere relevante kennis en vaardigheden, gericht op het ontwikkelen van nieuwe of verbeterde producten, procedés of diensten. Dit kan ook activiteiten omvatten die gericht zijn op de conceptuele formulering, de planning en documentering van alternatieve producten, procedés of diensten. Experimentele ontwikkeling kan prototyping, demonstraties, pilotontwikkeling, testen en validatie omvatten van nieuwe of verbeterde producten, procedés of diensten in omgevingen die representatief zijn voor het functioneren onder reële omstandigheden, met als hoofddoel

verdere technische verbeteringen aan te brengen aan producten, procedés of diensten die niet grotendeels vast staan. Dit kan de ontwikkeling omvatten van een commercieel bruikbaar prototype of pilot die noodzakelijkerwijs het commerciële eindproduct is en die te duur is om te produceren alleen met het oog op het gebruik voor demonstratie- en validatiedoeleinden.

Onder experimentele ontwikkeling wordt niet verstaan routinematige of periodieke wijziging van bestaande producten, productielijnen, fabricageprocessen, diensten en andere courante activiteiten, zelfs indien die wijzigingen verbeteringen kunnen inhouden;

- c. haalbaarheidsstudie: het onderzoek en de analyse van het potentieel van een project, met als doel de besluitvorming te ondersteunen door objectief en rationeel de sterke en de zwakke punten van een project, de kansen en risico's in kaart te brengen, waarbij ook wordt aangegeven welke middelen nodig zijn om het project te kunnen doorvoeren en wat uiteindelijk de slaagkansen zijn;
- d. hooggekwalificeerd personeel: personeel met een tertiaire opleiding en ten minste vijf jaar relevante beroepservaring, waarin doctoraatsopleidingen kunnen meetellen;
- e. industrieel onderzoek: planmatig of kritisch onderzoek dat is gericht op het opdoen van nieuwe kennis en vaardigheden met het oog op de ontwikkeling van nieuwe producten, procedés of diensten, of om bestaande producten, procedés of diensten aanmerkelijk te verbeteren. Het omvat de creatie van onderdelen voor complexe systemen en kan ook de bouw omvatten van prototypes in een laboratoriumomgeving of in een omgeving met gesimuleerde interfaces voor bestaande systemen, alsmede pilotlijnen, wanneer dat nodig is voor het industriële onderzoek en met name voor de validering van generieke technologie;
- f. innovatieadviesdiensten: consulting, bijstand en opleiding op het gebied van kennisoverdracht, verwerving, bescherming en exploitatie van immateriële activa, het gebruik van standaarden en regels waarin deze zijn vastgelegd;
- g. innovatieondersteuningsdiensten: het verschaffen van kantoorruimte, databanken, bibliotheken, marktonderzoek, laboratoria, diensten in verband met kwaliteitslabels, testen en certificatie met het oog op de ontwikkeling van doeltreffendere producten, procedés of diensten;
- h. onderzoeksinfrastructuur: faciliteiten, middelen en verwante diensten die door de wetenschappelijke gemeenschap worden gebruikt om op hun respectieve vakgebied onderzoek te verrichten. Hierbij gaat het om: wetenschappelijke uitrusting of sets wetenschappelijke instrumenten; kennisgebaseerde hulpbronnen zoals verzamelingen, archieven of gestructureerde wetenschappelijke informatie; ict-gebaseerde enabling infrastructuur zoals gridnetwerken, computers, software en communicatie, of iedere andere entiteit met een uniek karakter die onontbeerlijk is om onderzoek te kunnen verrichten. Dit soort infrastructuur kan zich op één enkele locatie bevinden (*single-sited*) dan wel verspreid zijn (*distributed*) (een georganiseerd netwerk van hulpbronnen) in de zin van artikel 2, onder a), van Verordening (EG) nr. 723/2009 van de Raad van 25 juni 2009 betreffende een communautair rechtskader voor een Consortium voor een Europese onderzoeksinfrastructuur (ERIC);
- i. op arm's length: de voorwaarden van de transactie tussen de contractspartijen wijken niet af van die welke zouden zijn overeengekomen tussen onafhankelijke ondernemingen, en behelzen geen enkele vorm van heimelijke verstandhouding. Iedere transactie die voortvloeit uit een open, transparante en niet-discriminerende procedure wordt geacht te voldoen aan het arm's length-beginsel.

Paragraaf 5.2.4 Subsidie voor onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten

Artikel 5.2.11 Subsidiabele activiteit

Onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten binnen één of meer van de volgende categorieën:

- a. industrieel onderzoek;
- b. experimentele ontwikkeling;
- c. haalbaarheidsstudies.

Artikel 5.2.12 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten worden bij een specifieke categorie onderzoek en ontwikkeling ingedeeld en betreffen:
 - a. personeelskosten: onderzoekers, technici en ander ondersteund personeel voor zover zij zich met het onderzoeksproject bezighouden;
 - b. kosten van apparatuur en uitrusting voor zover en zolang zij worden gebruikt voor het project. Wanneer deze apparatuur en uitrusting niet tijdens hun volledige levensduur voor het project worden gebruikt, worden alleen de afschrijvingskosten overeenstemmend met de looptijd van het project, berekend volgens algemeen erkende boekhoudkundige beginselen, als in aanmerking komende kosten beschouwd;
 - c. kosten van gebouwen en gronden voor zover en zolang zij worden gebruikt voor het project. Wat gebouwen betreft, worden alleen de afschrijvingskosten overeenstemmend met de looptijd van het project, berekend volgens algemeen erkende boekhoudkundige beginselen, als in aanmerking komende kosten beschouwd. Wat gronden betreft, komen de kosten voor de commerciële overdracht of de daadwerkelijk gemaakte kapitaalkosten in aanmerking;
 - d. kosten van contractonderzoek, kennis en octrooien die op arm's length-voorwaarden worden gekocht bij of waarvoor een licentie wordt verleend door externe bronnen, alsmede kosten voor consultancy en gelijkwaardige diensten die uitsluitend voor het project worden gebruikt;
 - e. bijkomende algemene kosten en andere operationele uitgaven, waaronder die voor materiaal, leveranties en dergelijke producten, die rechtstreeks uit het project voortvloeien.
2. Bij haalbaarheidsstudies zijn de in aanmerking komende kosten de kosten van de studie.
3. De subsidie bedraagt voor elke begunstigde ten hoogste:
 - a. 50% van de in aanmerking komende kosten voor industrieel onderzoek;
 - b. 25% van de in aanmerking komende kosten voor experimentele ontwikkeling;
 - c. 50% van de in aanmerking komende kosten voor haalbaarheidsstudies.
4. De subsidies voor industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling kunnen als volgt worden verhoogd, tot een maximale subsidie van 80% van de in aanmerking komende kosten:
 - a. met 10 procentpunten voor middelgrote ondernemingen en met 20 procentpunten voor kleine ondernemingen;
 - b. met 15 procentpunten indien één van de volgende voorwaarden is vervuld:
 - i) het project behelst daadwerkelijke samenwerking:
 - tussen ondernemingen waarvan er ten minste één een kmo is, of wordt uitgevoerd in ten minste twee lidstaten of in een lidstaat en in een Overeenkomstsluitende Partij bij de EER-Overeenkomst, en geen van de ondernemingen neemt meer dan 70% van de in aanmerking komende kosten voor haar rekening, of
 - tussen een onderneming en één of meer organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding, waarbij deze organisaties ten minste 10% van de in aanmerking komende kosten dragen en het recht hebben hun eigen onderzoeksresultaten te publiceren;
 - ii) de projectresultaten ruim worden verspreid via conferenties, publicaties, open access-repositories, of gratis of opensource-software.
5. De subsidie voor haalbaarheidsstudies kan worden verhoogd met 10 procentpunten voor middelgrote ondernemingen en met 20 procentpunten voor kleine ondernemingen.

Paragraaf 5.2.5 Investeringssubsidie voor onderzoeksinfrastructuur

Artikel 5.2.13 Subsidiabele activiteit

De bouw of het upgraden van onderzoeksinfrastructuur waarmee economische activiteiten worden verricht.

Artikel 5.2.14 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de kosten van de investeringen in immateriële en materiële activa.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 50% van de in aanmerking komende kosten.

Artikel 5.2.15 Voorwaarden

1. Wanneer met onderzoeksinfrastructuur zowel economische als niet-economische activiteiten worden verricht, wordt voor de financiering, kosten en inkomsten van elk soort activiteit een gescheiden boekhouding gevoerd, op basis van consequent toegepaste en objectief te rechtvaardigen beginselen van kostprijsadministratie.
2. De prijs die voor de exploitatie of het gebruik van de infrastructuur wordt berekend, stemt overeen met een marktprijs.
3. Toegang tot de infrastructuur staat open voor meerdere gebruikers en wordt op transparante en niet-discriminerende basis verleend. Ondernemingen die ten minste 10% van de investeringskosten van de infrastructuur hebben gefinancierd, kunnen preferente toegang krijgen op gunstigere voorwaarden. , Om overcompensatie te vermijden, is deze toegang evenredig aan de bijdrage van de onderneming in de investeringskosten en worden deze voorwaarden publiek beschikbaar gesteld.
4. Wanneer onderzoeksinfrastructuur overheidsfinanciering ontvangt voor zowel economische als niet-economische activiteiten, werken lidstaten een monitoring- en terugvorderingsmechanisme uit om te garanderen dat de toepasselijke steunintensiteit niet wordt overschreden door een toename van het aandeel economische activiteiten ten opzichte van de situatie waarmee op het tijdstip van de toekenning van de subsidie werd gerekend.

Paragraaf 5.2.6 Innovatiesubsidie voor kleine- en middelgrote ondernemingen

Artikel 5.2.16 Subsidiabele activiteit

Activiteiten gericht op:

- a. het verkrijgen, valideren en verdedigen van octrooien en immateriële activa;
- b. het detacheren van hooggekwalificeerd personeel van een organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding of een grote onderneming naar onderzoeks-, ontwikkelings- en innovatieactiviteiten in een nieuw gecreëerde functie binnen de begunstigde onderneming, zonder dat hierbij andere personeelsleden worden vervangen;
- c. het gebruik van innovatieadviesdiensten en diensten inzake innovatieondersteuning.

Artikel 5.2.17 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De kosten verbonden aan de in artikel 5.2.16 genoemde activiteiten komen voor subsidie in aanmerking.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 50% van de in aanmerking komende kosten.
3. In het specifieke geval van subsidie voor innovatieadviesdiensten en diensten inzake innovatieondersteuning kan de subsidie worden verhoogd tot 90% van de in aanmerking komende kosten mits het totale bedrag van de subsidie voor innovatieadviesdiensten en diensten inzake innovatieondersteuning ten hoogste 200 000 EUR bedraagt per onderneming over een periode van drie jaar.

Paragraaf 5.2.7 Subsidie voor onderzoek en ontwikkeling in de visserij- en aquacultuursector

Artikel 5.2.18 Subsidiabele activiteit

Onderzoek- en ontwikkelingsprojecten in de visserij- en aquacultuursector.

Artikel 5.2.19 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn:
 - a. personeelskosten: onderzoekers, technici en ander ondersteund personeel voor zover zij zich met het onderzoeksproject bezighouden);
 - b. kosten van apparatuur en uitrusting voor zover en zolang zij worden gebruikt voor het project. Wanneer deze apparatuur en uitrusting niet tijdens hun volledige levensduur voor het project worden gebruikt, worden alleen de afschrijvingskosten overeenstemmend met de looptijd van het project, berekend volgens algemeen erkende boekhoudkundige beginselen, als in aanmerking komende kosten beschouwd;
 - c. kosten van gebouwen en gronden voor zover en zolang zij worden gebruikt voor het project. Wat gebouwen betreft, worden alleen de afschrijvingskosten overeenstemmend met de looptijd van het project, berekend volgens algemeen erkende boekhoudkundige beginselen, als in aanmerking komende kosten beschouwd. Wat gronden betreft, komen de kosten voor de commerciële overdracht of de daadwerkelijk gemaakte kapitaalkosten in aanmerking;
 - d. kosten van contractonderzoek, kennis en octrooien die op arm's length-voorwaarden worden gekocht bij of waarvoor een licentie wordt verleend door externe bronnen, alsmede kosten voor consultancy en gelijkwaardige diensten die uitsluitend voor het project worden gebruikt;
 - e. bijkomende algemene kosten en andere operationele uitgaven, waaronder die voor materiaal, leveranties en dergelijke producten, die rechtstreeks uit het project voortvloeien.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 90% van de in aanmerking komende kosten.

Artikel 5.2.20 Voorwaarden

1. Het gesubsidieerde project is van belang voor alle marktdeelnemers in de betrokken sector of subsector.
2. Vóór de datum van aanvang van het gesubsidieerde project wordt op internet de volgende informatie bekendgemaakt:
 - a. dat het gesubsidieerde project zal worden uitgevoerd;
 - b. de doelstellingen van het gesubsidieerde project;
 - c. de vermoedelijke datum van de publicatie van de resultaten die van het gesubsidieerde project worden verwacht, en waar zij op internet zullen worden bekendgemaakt;
 - d. een vermelding dat de resultaten van het gesubsidieerde project kosteloos beschikbaar zullen zijn voor alle ondernemingen die in de betrokken sector of subsector actief zijn.
3. De resultaten van het gesubsidieerde project worden op internet beschikbaar gesteld vanaf de einddatum van het gesubsidieerde project of vanaf de datum waarop informatie over die resultaten wordt gegeven aan leden van specifieke organisaties, afhankelijk van wat als eerste plaatsvindt. De resultaten blijven op internet beschikbaar gedurende ten minste vijf jaar vanaf de einddatum van het gesubsidieerde project.
4. De subsidie wordt rechtstreeks aan de organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding verleend en mag niet bestaan in rechtstreekse niet-onderzoeksgelateerde subsidie aan een onderneming die visserij- of aquacultuurproducten produceert, verwerkt of afzet.

Titel 5.2.3 Subsidie voor milieubescherming

Artikel 5.2.21 Begripsbepalingen

In deze titel wordt verstaan onder:

- a. biobrandstof: vloeibare of gasvormige transportbrandstof die uit biomassa is gewonnen;
- b. biomassa: de biologisch afbreekbare fractie van producten, afvalstoffen en residuen
 - a. van de landbouw (met inbegrip van plantaardige en dierlijke stoffen), de bosbouw en
 - b. aanverwante bedrijfstakken, alsmede biogas en de biologisch afbreekbare fractie van
 - c. industrieel en huishoudelijk afval;
- c. biobrandstoffen op basis van voedingsgewassen": biobrandstoffen geproduceerd uit granen en andere zetmeelrijke gewassen, suikers en oliegewassen in de zin van het voorstel van de Commissie voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 98/70/EG betreffende de kwaliteit van benzine en van dieselbrandstof en tot wijziging van Richtlijn 2009/28/EG ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen;
- d. duurzame biobrandstoffen: biobrandstoffen die voldoen aan de duurzaamheidscriteria van artikel 17 van Richtlijn 2009/28/EG van het Europees Parlement en de Raad ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen. en iedere wijziging daarvan;
- e. energie-efficiëntie: een hoeveelheid bespaarde energie die wordt vastgesteld door het verbruik vóór en ná de invoering van een maatregel ter verbetering van de energie-efficiëntie te meten en/of te ramen, gecorrigeerd voor externe factoren die het energieverbruik beïnvloeden;
- f. energie uit hernieuwbare energiebronnen: energie geproduceerd met installaties waarbij uitsluitend van hernieuwbare energiebronnen wordt gebruikgemaakt, alsmede het aandeel in calorische waarde van de energie die met hernieuwbare energiebronnen wordt opgewekt in hybride installaties die ook met conventionele energiebronnen werken. Hieronder valt ook voor accumulatiesystemen gebruikte hernieuwbare elektriciteit maar niet elektriciteit die van dergelijke systemen afkomstig is;
- g. hernieuwbare energiebronnen: de volgende hernieuwbare, niet-fossiele energiebronnen: windenergie, zonne-energie, aërothermische, geothermische, hydrothermische energie en energie uit de oceanen, waterkracht, biomassa, stortgas, rioolwaterzuiveringsgas en biogas;
- h. hoogrenderende warmtekrachtkoppeling: warmtekrachtkoppeling die voldoet aan de definitie van hoogrenderende warmtekrachtkoppeling als bedoeld in artikel 2, punt 34, van Richtlijn 2012/27/EU;
- i. milieubelasting: een belasting met een bijzondere heffingsgrondslag die een duidelijk negatief milieueffect heeft, of die bepaalde activiteiten, goederen of diensten wil belasten zodat de milieukosten in de prijs ervan kunnen worden opgenomen en/of de producenten en verbruikers worden toegeleid naar activiteiten die milieuvriendelijker zijn;
- j. milieubescherming: elke maatregel die is gericht op preventie of herstel van aantastingen van de natuurlijke omgeving of de natuurlijke hulpbronnen door de eigen activiteiten van een begunstigde, op beperking van het risico op dergelijke aantastingen, dan wel op aanmoediging van een rationeler gebruik van die hulpbronnen, daaronder begrepen energiebesparende maatregelen en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen;
- k. Unienorm:
 - i. een verplichte Unienorm waarbij de op milieugebied te bereiken normen per onderneming zijn vastgesteld, of
 - ii. de verplichting op grond van Richtlijn 2010/75/EU van het Europees Parlement en de Raad om de beste beschikbare technieken (BAT's) te gebruiken en ervoor te zorgen dat de emissieniveaus van verontreinigende stoffen niet hoger zijn dan bij de toepassing van de BAT's. Voor de gevallen waarin de met de BAT's geassocieerde emissieniveaus zijn bepaald in uitvoeringshandelingen die op grond van Richtlijn 2010/75/EU zijn vastgesteld, zullen die niveaus gelden voor de toepassing van deze verordening. Wanneer die niveaus als een bandbreedte zijn geformuleerd, zal de grens waar de BAT het eerst wordt bereikt, van toepassing zijn.
- l. warmtekrachtkoppeling (WKK): gelijktijdige opwekking in één proces van thermische energie en elektrische en/of mechanische energie.

Paragraaf 5.2.8 Subsidie om ondernemingen in staat te stellen verder te gaan dan Unienormen inzake milieubescherming of, bij ontstentenis van Unienormen, het niveau van milieubescherming te verhogen

Artikel 5.2.22 Subsidiabele activiteit

1. Activiteiten waarbij ondernemingen verder gaan dan Unienormen inzake milieubescherming of, bij ontstentenis van Unienormen, het niveau van milieubescherming te verhogen.
2. Er wordt geen subsidie verleend wanneer de investeringen worden uitgevoerd om ervoor te zorgen dat ondernemingen voldoen aan reeds vastgestelde en nog niet in werking getreden Unienormen.
3. In afwijking van lid 2 kan subsidie worden verleend voor:
 - a. de aanschaf van nieuwe vervoermiddelen voor vervoer per spoor, over de weg, over de binnenwateren en over zee die aan vastgestelde Unienormen voldoen, mits deze aanschaf plaatsvindt vóór de inwerkingtreding van die normen en, wanneer die normen bindend worden, deze niet op reeds vóór die datum aangeschafte vervoermiddelen van toepassing zijn;
 - b. het retrofitten van bestaande vervoermiddelen voor vervoer per spoor, over de weg, over de binnenwateren en over zee, mits de Unienormen nog niet van kracht waren op het tijdstip dat die vervoermiddelen in bedrijf werden genomen, en die normen, zodra deze bindend worden, niet met terugwerkende kracht op die vervoermiddelen van toepassing zijn.

Artikel 5.2.23 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de bijkomende investeringskosten die nodig zijn om verder te gaan dan de toepasselijke Unienormen of om, bij ontstentenis van Unienormen, het niveau van milieubescherming te verhogen. Deze kosten worden als volgt vastgesteld:
 - a. wanneer de kosten voor de milieu-investering binnen de totale investeringskosten als een afzonderlijke investering kunnen worden vastgesteld, vormen deze specifiek op milieubescherming betrekking hebbende kosten de in aanmerking komende kosten;
 - b. in alle overige gevallen worden de kosten van investeringen in milieubescherming vastgesteld ten opzichte van een vergelijkbare, minder milieuvriendelijke investering die zonder de subsidie op geloofwaardige wijze zou zijn verricht. Het verschil tussen de kosten van beide investeringen levert de met milieubescherming verband houdende kosten op en geldt als de in aanmerking komende kosten.

De kosten die niet rechtstreeks verband houden met het behalen van een hoger niveau van milieubescherming, komen niet in aanmerking.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 40% van de in aanmerking komende kosten.
3. De subsidie kan met 10 procentpunten worden verhoogd voor subsidie aan middelgrote ondernemingen en met 20 procentpunten voor subsidie aan kleine ondernemingen.
4. De subsidie kan worden verhoogd met 5 procentpunten voor investeringen in steungebieden die voldoen aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder c), van het VWEU.

Artikel 5.2.24 Voorwaarden

De investering voldoet aan een van de volgende voorwaarden:

- a. zij stelt de begunstigde in staat het uit zijn activiteiten voortvloeiende niveau van milieubescherming te verhogen door verder te gaan dan de geldende Unienormen, ongeacht of er nationale normen bestaan die strenger zijn dan de Unienormen;
- b. zij stelt de begunstigde, bij ontstentenis van Unienormen, in staat het uit zijn activiteiten voortvloeiende niveau van milieubescherming te verhogen.

Paragraaf 5.2.9 Investeringssubsidie ten behoeve van vroege aanpassing aan toekomstige Unienormen

Artikel 5.2.25 Subsidiabele activiteit

Activiteiten om ondernemingen aan te moedigen te voldoen aan nieuwe Unienormen die het niveau van milieubescherming verhogen en nog niet in werking zijn getreden.

Artikel 5.2.26 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de bijkomende investeringskosten die nodig zijn om verder te gaan dan de toepasselijke Unienormen. Deze kosten worden als volgt vastgesteld:
 - a. wanneer de kosten voor de milieu-investering binnen de totale investeringskosten als een afzonderlijke investering kunnen worden vastgesteld, vormen deze specifiek op milieubescherming betrekking hebbende kosten de in aanmerking komende kosten;
 - b. in alle overige gevallen worden de kosten voor investeringen in milieubescherming vastgesteld ten opzichte van een vergelijkbare, minder milieuvriendelijke investering die zonder de subsidie op geloofwaardige wijze zou zijn verricht. Het verschil tussen de kosten van beide investeringen levert de met milieubescherming verband houdende kosten op en geldt als de in aanmerking komende kosten.

De kosten die niet rechtstreeks verband houden met het behalen van een hoger niveau van milieubescherming, komen niet in aanmerking.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste:
 - a. 20% van de in aanmerking komende kosten voor kleine ondernemingen, 15% van de in aanmerking komende kosten voor middelgrote ondernemingen en 10% van de in aanmerking komende kosten voor grote ondernemingen indien de investering meer dan drie jaar vóór de datum van inwerkingtreding van de nieuwe Unienorm ten uitvoer wordt gelegd en is voltooid;
 - b. 15% van de in aanmerking komende kosten voor kleine ondernemingen, 10% van de in aanmerking komende kosten voor middelgrote ondernemingen en 5% van de in aanmerking komende kosten voor grote ondernemingen indien de investering tussen één en drie jaar vóór de datum van inwerkingtreding van de nieuwe Unie norm ten uitvoer wordt gelegd en is voltooid.
3. De subsidie kan worden verhoogd met 5 procentpunten voor investeringen in steungebieden die voldoen aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder c), van het VWEU.

Artikel 5.2.27 Voorwaarde

De Unienormen moeten zijn goedgekeurd en de investering wordt ten uitvoer gelegd en is voltooid ten minste één jaar vóór de inwerkingtreding van de betrokken normen.

Paragraaf 5.2.10 Investeringssubsidie ten behoeve van energie-efficiëntie maatregelen

Artikel 5.2.28 Subsidiabele activiteit

1. Activiteiten om ondernemingen in staat te stellen energie-efficiëntie te behalen.
2. Er kan geen subsidie worden verleend wanneer de verbeteringen worden uitgevoerd om ervoor te zorgen dat ondernemingen voldoen aan reeds vastgestelde Unienormen, zelfs al zijn die nog niet van kracht.

Artikel 5.2.29 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de bijkomende investeringskosten die nodig zijn om het hogere niveau aan energie-efficiëntie te behalen. Deze kosten worden als volgt vastgesteld:
 - a. wanneer de kosten voor de investering in energie-efficiëntie binnen de totale investeringskosten als een afzonderlijke investering kunnen worden vastgesteld, vormen deze specifiek op energie-efficiëntie betrekking hebbende kosten de in aanmerking komende kosten;
 - b. in alle overige gevallen worden de kosten van investeringen in energie-efficiëntie vastgesteld ten opzichte van een vergelijkbare, minder energie-efficiënte investering die zonder de subsidie op geloofwaardige wijze zou zijn uitgevoerd. Het verschil tussen de kosten van beide investeringen levert de met energie-efficiëntie verband houdende kosten op en geldt als de in aanmerking komende kosten.
2. De kosten die niet rechtstreeks verband houden met het behalen van een hoger niveau van energie-efficiëntie, komen niet in aanmerking. De subsidie bedraagt ten hoogste 30% van de in aanmerking komende kosten.
3. De subsidie kan met 20 procentpunten worden verhoogd voor subsidie aan kleine ondernemingen en met 10 procentpunten voor subsidie aan middelgrote ondernemingen.

4. De subsidie kan worden verhoogd met procentpunten voor investeringen in steungebieden die voldoen aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder c), van het VWEU.

Paragraaf 5.2.11 Investeringssubsidie ten behoeve van hoogrenderende warmtekrachtkoppeling

Artikel 5.2.30 Subsidiabele activiteit

Investeringen ten behoeve van hoogrenderende warmtekrachtkoppeling.

Artikel 5.3.31 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de bijkomende investeringskosten voor de uitrusting die – vergeleken met conventionele elektriciteits- of verwarmingsinstallaties met dezelfde capaciteit- nodig is om de installatie als een hoogrenderende warmtekrachtinstallatie te exploiteren of, wanneer een bestaande installatie de hoogrendementsdrempel reeds haalt, de bijkomende investeringskosten om deze te upgraden naar een hoger rendement.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 45% van de in aanmerking komende kosten. De subsidie kan met 20 procentpunten worden verhoogd voor subsidie aan kleine ondernemingen en met 10 procentpunten voor subsidie aan middelgrote ondernemingen.
3. De subsidie kan worden verhoogd met 5 procentpunten voor investeringen in steungebieden die voldoen aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder c), van het VWEU.

Artikel 5.2.32 Voorwaarden

1. De nieuwe warmtekrachteenheid behaalt in totaal besparingen van primaire energie ten opzichte van de gescheiden productie van warmte en elektriciteit als bepaald in Richtlijn 2012/27/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 betreffende energie-efficiëntie, tot wijziging van Richtlijnen 2009/125/EG en 2010/30/EU en houdende intrekking van de Richtlijnen 2004/8/EG en 2006/32/EG. De verbetering van een bestaande warmtekrachteenheid of de ombouw van een bestaande stroomproductie-eenheid tot een warmtekrachteenheid resulteert in besparingen van primaire energie ten opzichte van de oorspronkelijke situatie.
2. De subsidie wordt uitsluitend voor nieuw geïnstalleerd of gerenoveerd vermogen verleend.

Paragraaf 5.2.12 Investeringssubsidie ter bevordering van energie uit hernieuwbare energiebronnen

Artikel 5.2.33 Subsidiabele activiteit

1. Investeringen ter bevordering van energie uit hernieuwbare energiebronnen.
2. Investeringssubsidie voor de productie van biobrandstoffen is van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het VWEU alleen vrijgesteld voor zover de gesubsidieerde investeringen worden gebruikt voor de productie van duurzame biobrandstoffen niet zijnde biobrandstoffen op basis van voedingsgewassen. Wel is investeringssubsidie om bestaande installaties voor biobrandstoffen op basis van voedingsgewassen om te bouwen tot installaties voor geavanceerde biobrandstoffen, vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting, mits die op voedingsgewassen gebaseerde productie wordt verminderd naar rato van de nieuwe capaciteit.
3. Voor biobrandstoffen waarvoor een leverings- of bijmengverplichting geldt, wordt geen subsidie verleend.
4. Voor waterkrachtinstallaties die niet aan Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement voldoen, wordt geen subsidie verleend.

Artikel 5.2.34 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de bijkomende investeringskosten die nodig zijn om de productie van energie uit hernieuwbare energiebronnen te bevorderen. Deze kosten worden als volgt vastgesteld:
 - a. wanneer de kosten van investeringen in de productie van energie uit hernieuwbare energiebronnen binnen de totale investeringskosten als een afzonderlijke investering kunnen worden vastgesteld (bijv. omdat het een gemakkelijk te onderscheiden "uitbreiding" van een reeds bestaande faciliteit is), vormen deze kosten met betrekking tot hernieuwbare energie de in aanmerking komende kosten;
 - b. wanneer de kosten van investeringen in de productie van energie uit hernieuwbare energiebronnen kunnen worden vastgesteld ten opzichte van een vergelijkbare, minder milieuvriendelijke investering die zonder de subsidie op geloofwaardige wijze zou zijn verricht, levert dit verschil tussen de kosten van beide investeringen de met hernieuwbare energie verband houdende kosten op en geldt dit als de in aanmerking komende kosten;
 - c. voor bepaalde kleine installaties waar een minder milieuvriendelijke investering niet kan worden bepaald omdat geen installaties van beperkte omvang bestaan, vormen de totale investeringskosten die nodig zijn om een hoger niveau aan milieubescherming te bereiken, de in aanmerking komende kosten.

De kosten die niet rechtstreeks verband houden met het behalen van een hoger niveau van milieubescherming, komen niet in aanmerking.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste:
 - a. 45% van de in aanmerking komende kosten indien de in aanmerking komende kosten worden berekend op grond van lid 1, onder a) of b);
 - b. 30% van de in aanmerking komende kosten indien de in aanmerking komende kosten worden berekend op grond van lid 1, onder c).
3. De subsidie kan met 20 procentpunten worden verhoogd voor subsidie aan kleine ondernemingen en met 10 procentpunten voor subsidie aan middelgrote ondernemingen.
4. De subsidie kan worden verhoogd met 5 procentpunten voor investeringen in steungebieden die aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder c), van het VWEU voldoen.
5. Wanneer de subsidie wordt verleend via een concurrerende biedprocedure op grond van duidelijke, transparante en niet-discriminerende criteria, kan de subsidie tot 90% van de in aanmerking komende kosten oplopen. Dit soort biedprocedure is niet-discriminerend en voorziet in de deelname van alle belangstellende ondernemingen. Het met de biedprocedure verband houdende budget vormt een bindende beperking in die zin dat niet alle deelnemers subsidie kunnen krijgen en wordt verleend op grond van de oorspronkelijke offerte van de gegadigde, waardoor verdere onderhandelingen worden uitgesloten.

Artikel 5.2.35 Voorwaarden

De investeringssubsidie wordt uitsluitend voor nieuwe installaties verleend. Er wordt geen subsidie verleend of uitgekeerd nadat de installatie in bedrijf is gekomen en de subsidie is onafhankelijk van de productie.

Paragraaf 5.2.13 Subsidie ten behoeve van milieustudies

Artikel 5.2.36 Subsidiabele activiteit

1. Studies - waaronder energieaudits - die rechtstreeks verband houden met de in titel 5.2.3 bedoelde investeringen voor milieubescherming.
2. Aan grote ondernemingen wordt geen subsidie verleend voor energieaudits die worden uitgevoerd op grond van artikel 8, lid 4, van Richtlijn 2012/27/EU, tenzij de energieaudit bovenop de op grond van die richtlijn verplichte energieaudit komt.

Artikel 5.2.37 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de kosten van de studies.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 50% van de in aanmerking komende kosten.
3. De subsidie kan met 20 procentpunten worden verhoogd bij studies voor rekening van kleine ondernemingen en met 10 procentpunten bij studies voor rekening van middelgrote ondernemingen.

Titel 5.2.4 Subsidie voor cultuur en instandhouding van het erfgoed

Paragraaf 5.2.14 Subsidie voor cultuur en instandhouding van het erfgoed

Artikel 5.2.38 Subsidiabele activiteit

1. Activiteiten gericht op cultuur en instandhouding van het erfgoed.
2. Op grond van dit artikel wordt geen subsidie verleend voor kranten en tijdschriften, ongeacht of deze op papier of elektronisch worden gepubliceerd, De subsidie wordt verleend voor de volgende culturele doelstellingen en activiteiten:
 - a. musea, archieven, bibliotheken, kunstencentra en cultuurcentra of artistieke of culturele locaties, theaters, operahuizen, concerthallen, andere liveperformanceorganisaties, cinematografische erfgoedinstellingen, en andere vergelijkbare artistieke en culturele infrastructuurvoorzieningen, organisaties en instellingen;
 - b. materieel erfgoed, waaronder alle vormen van roerend of onroerend cultureel erfgoed en archeologische sites, monumenten, historische locaties en gebouwen; natuurerfgoed met een rechtstreekse band met cultuurerfgoed of indien dit door de bevoegde overheidsinstanties van een lidstaat formeel is erkend als cultuur- of natuurerfgoed;
 - c. immaterieel erfgoed in welke vorm ook, met inbegrip van volksgebruiken en ambachten;
 - d. kunst- of culturele evenementen en performances, festivals, tentoonstellingen en andere vergelijkbare culturele activiteiten;
 - e. culturele en artistieke educatie alsmede de bewustmaking van het belang van de bescherming en bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen via educatieve programma's en bewustmakingscampagnes voor het grote publiek, onder meer door middel van nieuwe technologieën;
 - f. schrijven, uitgeven, productie, distributie, digitalisering en publiceren van muziek en literatuur, met inbegrip van vertalingen.
3. De subsidie kan de vorm hebben van:
 - a. investeringssubsidie, met inbegrip van subsidie voor de bouw of modernisering van cultuurvoorzieningen;
 - b. exploitatiesubsidie.

Artikel 5.2.39 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. Wat investeringssubsidie betreft, zijn de in aanmerking komende kosten de kosten voor investeringen in immateriële en materiële activa, met inbegrip van:
 - a. kosten voor de bouw, modernisering, verwerving, instandhouding of verbetering van infrastructuur, indien jaarlijks ten minste 80% van de tijd- of ruimtecapaciteit voor culturele doeleinden wordt gebruikt;
 - b. kosten voor de verwerving, met inbegrip van huur, eigendomsoverdracht of fysieke verplaatsing van cultureel erfgoed;
 - c. kosten voor bescherming, instandhouding, restauratie en herstel van materieel en immaterieel cultureel erfgoed, met inbegrip van bijkomende kosten voor de opslag onder geschikte omstandigheden, speciale uitrusting, materialen en de kosten voor documentatie, onderzoek, digitalisering en publicatie;
 - d. kosten om cultureel erfgoed beter toegankelijk te maken voor het publiek, met inbegrip van kosten voor digitalisering en andere nieuwe technologieën, kosten om de toegankelijk te verbeteren voor mensen met speciale behoeften (met name hellingbanen en liften voor mensen met een handicap, aanduidingen in braille en voel- en tastobjecten in musea) en kosten om de culturele diversiteit ten aanzien van presentaties, programma's en bezoekers te bevorderen;
 - e. kosten voor culturele projecten en activiteiten, samenwerkings- en uitwisselingsprogramma's en -beurzen, met inbegrip van kosten voor selectieprocedures, promotiekosten en kosten die rechtstreeks uit het project voortvloeien.
2. Wat exploitatiesubsidie betreft, zijn de in aanmerking komende kosten de volgende:

- a. de kosten van de culturele instelling of erfgoedlocatie in verband met vaste of tijdelijke activiteiten, waaronder tentoonstellingen, uitvoeringen en evenementen en vergelijkbare culturele activiteiten die plaatsvinden in het kader van hun normale activiteiten;
 - b. kosten van culturele en artistieke educatie en van de bewustmaking van het belang van de bescherming en bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen via educatieve programma's en bewustmakingscampagnes voor het grote publiek, onder meer door middel van nieuwe technologieën;
 - c. kosten om de locaties en activiteiten van culturele instellingen of erfgoedlocaties beter toegankelijk te maken voor het publiek, met inbegrip van kosten voor digitalisering en het gebruik van nieuwe technologieën, alsmede kosten om de toegankelijkheid te verbeteren voor mensen met een handicap;
 - d. exploitatiekosten die rechtstreeks verband houden met het culturele project of de culturele activiteit, zoals het huren of leasen van vastgoed en culturele locaties, reiskosten, materialen en leveranties die rechtstreeks verband houden met het culturele project of de culturele activiteit, architectonische structuren voor tentoonstellingen en podia, de ontlening, huur en afschrijving van werktuigen, software en uitrusting, kosten voor toegangsrechten tot auteursrechtelijk beschermde werken en andere verwante door intellectuele-eigendomsrechten beschermde content, promotiekosten en kosten die rechtstreeks voortvloeien uit het project of de activiteit. Afschrijvingslasten en financieringskosten komen alleen in aanmerking indien deze niet werden gedekt door investeringssubsidie;
 - e. kosten voor personeel dat werkt voor de culturele instelling, de erfgoedlocatie of een project;
 - f. kosten voor advies- en ondersteuningsdiensten geleverd door externe consultants en dienstverrichters, die rechtstreeks voortvloeien uit het project.
3. In het geval van investeringssubsidie is het subsidiebedrag niet hoger dan het verschil tussen de in aanmerking komende kosten en de exploitatiewinst van de investering. De exploitatiewinst wordt in mindering gebracht op de in aanmerking komende kosten, hetzij vooraf op basis van redelijke prognoses, hetzij via een terugvorderingsmechanisme. De exploitant van de infrastructuur mag een redelijke winst behouden over de betrokken periode.
 4. In het geval van exploitatiesubsidie is het subsidiebedrag niet hoger dan wat nodig is om de exploitatietekorten plus een redelijke winst over de betrokken periode te dekken. Dit wordt geborgd vooraf op basis van redelijke prognoses, of via een terugvorderingsmechanisme.
 5. Voor subsidie van ten hoogste 1 miljoen EUR mag het maximale subsidiebedrag aan de hand van de in de leden 3 en 4 bedoelde methodiek ook worden vastgesteld op 80% van de in aanmerking komende kosten.
 6. Wat de publicatie van muziek en literatuur in de zin van artikel 5.2.38 lid 2, onder f, betreft, is het maximale subsidiebedrag niet hoger dan het verschil tussen de in aanmerking komende kosten en de gediscoteerde inkomsten van het project, noch hoger dan 70% van de in aanmerking komende kosten. De inkomsten worden in mindering gebracht op de in aanmerking komende kosten, hetzij vooraf hetzij via een terugvorderingsmechanisme. De in aanmerking komende kosten zijn de kosten voor publicatie van muziek en literatuur, met inbegrip van de auteursvergoedingen (kosten van auteursrechten), vergoedingen van vertalers, vergoedingen van redacteurs, andere publicatiekosten (proeflezen, correctie, revisie), opmaak- en prepresskosten, en kosten voor drukken en e-publishing.

Paragraaf 5.2.15 Subsidie voor audiovisuele werken

Artikel 5.2.40 Subsidiabele activiteit

1. Het schrijven van scenario's, de ontwikkeling, productie, distributie en promotie van audiovisuele werken. Infrastructuur van filmstudio's komt niet in aanmerking voor subsidie op grond van dit artikel.
2. De subsidie is bestemd voor een cultureel product. Met het oog op de verdeling van middelen stelt het dagelijks bestuur een doeltreffende procedure vast.
3. De subsidie kan de vorm hebben van:
 - a. subsidie voor de productie van audiovisuele werken;
 - b. preproductiesubsidie, en
 - c. distributiesubsidie.
4. De subsidie wordt niet voorbehouden voor specifieke productieactiviteiten of individuele onderdelen van de waardeketen van de productie.
5. Subsidie wordt niet uitsluitend voorbehouden voor eigen staatsburgers en van de begunstigen kan niet worden geëist dat zij de status hebben van onderneming die volgens de nationale handelswetgeving is opgericht.

Artikel 5.2.41 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de volgende:
 - a. voor productiesubsidie: de totale kosten van de productie van audiovisuele werken, met inbegrip van de kosten om de toegankelijkheid voor personen met een handicap te verbeteren;
 - b. voor preproductiesubsidie: de kosten van het schrijven van scenario's en de ontwikkeling van audiovisuele werken;
 - c. voor distributiesubsidie: de kosten van de distributie en promotie van audiovisuele werken.
2. De subsidie voor de productie van audiovisuele werken bedraagt ten hoogste 50% van de in aanmerking komende kosten.
3. De subsidie kan als volgt worden verhoogd:
 - a. tot 60% van de in aanmerking komende kosten voor grensoverschrijdende producties die door meer dan één lidstaat worden gefinancierd en waarbij producenten uit meer dan één lidstaat betrokken zijn;
 - b. tot 90% van de in aanmerking komende kosten voor moeilijke audiovisuele werken en coproducties waarbij landen uit de OESO/DAC-lijst betrokken zijn.
4. De subsidie bedraagt in het geval van preproductie ten hoogste 90% van de in aanmerking komende kosten. Indien van het uiteindelijke script of project een audiovisueel werk zoals een film wordt gemaakt, worden de preproductiekosten opgenomen in het totale budget en wordt daarmee rekening gehouden bij het berekenen van de subsidie. De subsidie is in het geval van distributie dezelfde als de subsidie voor productie.

Titel 5.25 Subsidie voor multifunctionele recreatieve infrastructuur

Artikel 5.2.42 Subsidiabele activiteit

1. Investerings in multifunctionele recreatieve infrastructuur.
2. Multifunctionele recreatieve infrastructuur omvat recreatieve faciliteiten met een multifunctioneel karakter die met name culturele en recreatieve diensten bieden, met uitzondering van attractieparken en hotelfaciliteiten.

Artikel 5.2.43 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De subsidie wordt verleend in de vorm van investeringssubsidie, met inbegrip van subsidie voor de bouw of modernisering van multifunctionele recreatieve infrastructuur.
2. De in aanmerking komende kosten zijn de kosten voor investeringen in materiële en immateriële activa.
3. De subsidie is niet hoger dan het verschil tussen de in aanmerking komende kosten en de exploitatiewinst van de investering. De exploitatiewinst wordt in mindering gebracht op de in aanmerking komende kosten, hetzij vooraf op basis van redelijke prognoses, hetzij via een door het dagelijks bestuur te bepalen terugvorderingsmechanisme.

4. Voor subsidie van ten hoogste 1 miljoen EUR mag het maximale subsidiebedrag aan de hand van de in lid 3 bedoelde methodiek ook worden vastgesteld op 80% van de in aanmerking komende kosten.

Artikel 5.2.44 Voorwaarden

1. Toegang tot multifunctionele recreatieve infrastructuur staat open voor meerdere gebruikers en wordt op transparante en niet-discriminerende basis verleend. Ondernemingen die ten minste 30% van de investeringskosten van de infrastructuur hebben gefinancierd, kunnen preferente toegang krijgen op gunstigere voorwaarden, mits die voorwaarden publiek beschikbaar worden gesteld
2. Iedere concessie of iedere andere vorm van toewijzing aan een derde om multifunctionele recreatieve infrastructuur te bouwen, te moderniseren en/of te exploiteren, vindt op transparante en niet-discriminerende basis plaats, rekening houdende met de geldende aanbestedingsregels.

Hoofdstuk 5.3 Subsidie voor activiteiten die wordt verstrekt met toepassing van de artikelen 14, 17, 29 en 31 van de MKB Landbouvvrijstellingsverordening.

Artikel 5.3.1 Algemene bepaling

1. Op dit hoofdstuk is de MKB Landbouvvrijstellingsverordening van toepassing.
2. Het totaal van de met toepassing van dit hoofdstuk te verstrekken subsidie mag de aanmeldingsdrempels als bedoeld in artikel 4 van de MKB Landbouw Vrijstellingsverordening niet overschrijden.

Artikel 5.3.2 Begripsbepalingen

In dit hoofdstuk wordt verstaan onder:

- a. advies: de volledige advisering in het kader van een en hetzelfde contract;
- b. afzet van landbouwproducten: het in voorraad hebben of uitstellen met het oog op het verkopen, te koop aanbieden, leveren of op enige andere wijze verhandelen, met uitzondering van de eerste verkoop door een primaire producent aan wederverkopers of verwerkingsbedrijven en alle activiteiten waarmee een product voor een dergelijke eerste verkoop wordt voorbereid; verkoop door een primaire producent aan eindverbruikers wordt als afzet van landbouwproducten beschouwd indien die verkoop plaatsvindt in speciaal daarvoor bestemde afzonderlijke ruimten;
- c. arm's length: de voorwaarden van de transactie tussen de contractpartijen wijken niet af van die welke zouden worden overeengekomen tussen onafhankelijke ondernemingen en behelzen geen enkele vorm van heimelijke verstandhouding. Iedere transactie die voortvloeit uit een open, transparante en onvoorwaardelijke procedure wordt geacht te voldoen aan het arm's length-beginsel;
- d. biobrandstoffen op basis van voedingsgewassen: biobrandstoffen die zijn geproduceerd uit granen en andere zetmeelrijke gewassen, suikers en oliegewassen als omschreven in het voorstel van de Commissie voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 98/70/EG betreffende de kwaliteit van benzine en van dieselbrandstof en tot wijziging van Richtlijn 2009/28/EG ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen;
- e. investeringen om aan een Unienorm te voldoen: investeringen die worden gedaan om na het verstrijken van de in de wetgeving van de Unie vastgestelde overgangperiode aan een Unienorm te voldoen;
- f. jonge landbouwer: persoon die op de datum van indiening van de subsidieaanvraag niet ouder is dan 40 jaar, over adequate vakbekwaamheid en deskundigheid beschikt en zich voor het eerst op een landbouwbedrijf vestigt als bedrijfshoofd van dat bedrijf;
- g. kapitaalwerken: werkzaamheden die door de landbouwer zelf of door de werknemers van de landbouwer worden uitgevoerd en activa creëren;
- h. landbouwbedrijf: een eenheid die grond, gebouwen en voorzieningen omvat die voor de primaire landbouwproductie worden gebruikt;
- i. landbouwproduct: de in bijlage I bij het VWEU vermelde producten, met uitzondering van de visserij- en aquacultuurproducten die zijn vermeld in bijlage I bij Verordening (EU) nr. 1379/2013 van het Europees Parlement en de Raad;
- j. landbouwsector: alle ondernemingen die actief zijn in de primaire landbouwproductie, de verwerking en de afzet van landbouwproducten;
- k. primaire landbouwproductie: de productie van in bijlage I bij het VWEU vermelde producten van de bodem en van de veehouderij die geen verdere bewerking hebben ondergaan die de aard van deze producten wijzigt;
- l. Unienorm: verplichte, in de wetgeving van de Unie vastgestelde norm die het niveau aangeeft dat de individuele ondernemingen moeten halen, met name wat milieu, hygiëne en dierenwelzijn betreft; op Unieniveau vastgestelde normen of doelstellingen die bindend zijn voor de lidstaten, maar niet voor individuele ondernemingen, worden evenwel niet als Unienormen beschouwd;
- m. verwerking van landbouwproducten: elke bewerking van een landbouwproduct die een product oplevert dat nog steeds een landbouwproduct is, met uitzondering van activiteiten op

- het landbouwbedrijf die nodig zijn om een dierlijk of plantaardig product klaar te maken voor de eerste verkoop;
- n. verwerking van landbouwproducten tot niet-landbouwproducten: elke bewerking van een landbouwproduct die een product oplevert dat niet wordt vermeld in bijlage I bij het VWEU.

Titel 5.3.1 Subsidie voor kleine en middelgrote ondernemingen die actief zijn in de primaire landbouwproductie, de verwerking en de afzet van landbouwproducten

Paragraaf 5.3.1 Subsidie voor met de primaire landbouwproductie verband houdende investeringen in materiële of immateriële activa op landbouwbedrijven

Artikel 5.3.3 Subsidiabele activiteit

1. Met de primaire landbouwproductie verband houdende investeringen in materiële of immateriële activa op landbouwbedrijven.
2. De investering mag worden verricht door een of meer begunstigen of betrekking hebben op materiële of immateriële activa die door een of meer begunstigen worden gebruikt.
3. De investering is gericht op ten minste één van de volgende doelstellingen:
 - a. de verbetering van de algehele prestatie en duurzaamheid van het landbouwbedrijf, met name door een verlaging van de productiekosten of de verbetering en omschakeling van de productie;
 - b. de verbetering van het natuurlijke milieu, de hygiëneomstandigheden of de normen inzake dierenwelzijn, voor zover de investering verder gaat dan de geldende Unienormen;
 - c. de aanleg en verbetering van infrastructuur in verband met de ontwikkeling, aanpassing en modernisering van de landbouw, inclusief op het gebied van de toegankelijkheid van landbouwgrond, ruilverkaveling en verbetering van land en de voorziening en besparing van energie en water;
 - d. de verwezenlijking van agromilieuklimaatdoelstellingen, waaronder die in verband met de staat van instandhouding van de biodiversiteit van soorten en habitats, en de vergroting van de maatschappelijke belevingswaarde van een Natura 2000-gebied of van andere systemen met hoge natuurwaarde, als bepaald in de nationale of regionale plattelandsontwikkelingsprogramma's van de lidstaten, voor zover het om niet-productieve investeringen gaat;
4. De investering kan verband houden met de productie, op het landbouwbedrijf, van biobrandstoffen of van energie uit hernieuwbare bronnen, mits die productie niet groter is dan het gemiddelde jaarlijkse brandstof- of energieverbruik van het betrokken bedrijf.
5. Investerings in installaties die vooral tot doel hebben elektriciteit op te wekken uit biomassa, komen niet voor subsidie in aanmerking, tenzij een door het bevoegd gezag te bepalen minimumpercentage aan warmte-energie wordt gebruikt.
6. Het bevoegd gezag stelt voor de verschillende types installaties drempelwaarden vast voor het maximale aandeel granen en andere zetmeelrijke gewassen, suikers en oliehoudende gewassen dat mag worden gebruikt voor de productie van bio-energie, waaronder biobrandstoffen. De subsidie voor investeringen in bio-energieprojecten blijft beperkt tot bio-energie die voldoet aan de toepasselijke duurzaamheidscriteria die zijn vastgelegd in de wetgeving van de Unie, waaronder artikel 17, leden 2 tot en met 6, van Richtlijn 2009/28/EG.
7. De subsidie mag niet worden beperkt tot specifieke landbouwproducten en moet dus ter beschikking worden gesteld van alle sectoren van de primaire landbouwproductie, van de hele sector plantaardige productie of van de hele sector dierlijke productie. Het bevoegd gezag mag echter bepaalde producten uitsluiten vanwege overcapaciteit op de interne markt of een gebrek aan afzetmogelijkheden.
8. Er mag geen subsidie worden verleend in verband met:
 - a. de aankoop van productierechten, betalingsrechten en eenjarige gewassen;
 - b. de aanplant van eenjarige gewassen;
 - c. afwateringswerkzaamheden;

- d. investeringen om aan de geldende Unienormen te voldoen, met uitzondering van subsidie voor jonge landbouwers gedurende ten hoogste 24 maanden na de datum van vestiging;
 - e. de aankoop van dieren.
9. De subsidie mag niet worden verleend in strijd met de in Verordening (EU) nr. 1308/2013 vastgestelde verboden of beperkingen, zelfs niet als die verboden en beperkingen uitsluitend betrekking hebben op de subsidie van de Unie waarin die verordening voorziet.
10. Met ingang van 1 januari 2017 wordt op het gebied van irrigatie slechts subsidie verleend voor zover het bevoegd gezag, met betrekking tot het stroomgebiedsdistrict waar de investering plaatsvindt, zorgt voor een bijdrage van de diverse watergebruikssectoren aan de terugwinning van de kosten van waterdiensten door de landbouwsector overeenkomstig artikel 9, lid 1, eerste streepje, van Richtlijn 2000/60/EG, in voorkomend geval rekening houdend met de sociale, ecologische en economische gevolgen van de terugwinning en met de geografische en klimatologische omstandigheden van de betrokken regio of regio's.

Artikel 5.3.4 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn:
- a. de kosten van de bouw, verwerving, inclusief leasing, of verbetering van onroerende goederen, waarbij grond alleen in aanmerking komt voor zover de kosten daarvan niet hoger zijn dan 10% van de totale in aanmerking komende kosten van de betrokken concrete actie;
 - b. de kosten van de koop of huurkoop van machines en uitrusting, tot maximaal de marktwaarde van de activa;
 - c. de algemene kosten in verband met de onder (a) en (b) bedoelde uitgaven, zoals voor het inschakelen van architecten, ingenieurs en adviseurs en voor advies over ecologische en economische duurzaamheid, met inbegrip van haalbaarheidsstudies; haalbaarheidsstudies blijven in aanmerking komen, zelfs wanneer op basis van de resultaten daarvan geen uitgaven uit hoofde van het bepaalde onder (a) en (b) worden gemaakt;
 - d. de aankoop of ontwikkeling van computersoftware en de verwerving van octrooien, licenties, auteursrechten en handelsmerken;
 - e. uitgaven voor niet-productieve investeringen in verband met de in artikel 5.3.3, lid 3, onder d, bedoelde doelstellingen;
 - f. als het gaat om irrigatie: de kosten van investeringen die aan de volgende voorwaarden voldoen:
 - i) voor het hele gebied waarin de investering wordt uitgevoerd en andere gebieden waarin deze investering gevolgen voor het milieu kan hebben, wordt een stroomgebiedbeheerplan als vereist in artikel 13 van Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad aan de Commissie toegezonden. De maatregelen die in het kader van het stroomgebiedbeheerplan overeenkomstig artikel 11 van die richtlijn worden uitgevoerd en voor de landbouwsector van belang zijn, worden in het betrokken maatregelenprogramma omschreven. Een watermetingssysteem voor de meting van het waterverbruik op het niveau van de gesubsidieerde investering is beschikbaar of wordt beschikbaar gesteld als onderdeel van de investering;
 - ii) de investering leidt tot een daling van het voorafgaande waterverbruik met ten minste 25%;
2. Wat het bepaalde onder f betreft, komen zowel investeringen die betrekking hebben op grond- of oppervlaktewaterlichamen waarvan de toestand, om redenen in verband met de waterhoeveelheid, in het betrokken stroomgebiedbeheerplan is aangemerkt als minder dan goed, als investeringen die leiden tot een netto-uitbreiding van het geïrrigeerde areaal met gevolgen voor een bepaald grond- of oppervlaktewaterlichaam, echter niet in aanmerking voor subsidie op grond van dit artikel. De in de bovenstaande punten f, i en ii vermelde voorwaarden zijn niet van toepassing op een investering in een bestaande installatie die enkel gevolgen heeft voor de energie-efficiëntie, op een investering voor het aanleggen van een reservoir of op een investering in het gebruik van gerecycleerd water die geen gevolgen heeft voor een bepaald grond- of oppervlaktewaterlichaam;

3. Andere dan de in lid 1, onder a en b, bedoelde kosten in verband met een leasingcontract, zoals de marge voor de leasinggever, kosten van de herfinanciering van rente, overheadkosten en verzekeringspremies worden niet als in aanmerking komende kosten beschouwd.
4. Werkkapitaal wordt niet beschouwd als subsidiabele kosten.
5. De subsidie bedraagt ten hoogste 40% van het bedrag van de in aanmerking komende kosten.
6. Het in lid 5 bedoelde percentage mag met 20 procentpunten worden verhoogd voor:
 - a. jonge landbouwers of landbouwers die zich hebben gevestigd in de periode van vijf jaar voorafgaand aan de datum van de subsidieaanvraag;
 - b. collectieve investeringen, zoals opslagfaciliteiten die door een groep landbouwers worden gebruikt of installaties waar de landbouwproducten vóór de afzet worden klaargemaakt, en geïntegreerde projecten die betrekking hebben op diverse maatregelen op grond van Verordening (EU) nr. 1305/2013, met inbegrip van die in verband met een fusie van producentenorganisaties;
 - c. investeringen in gebieden met natuurlijke en andere specifieke beperkingen;
 - d. concrete acties die in het kader van het Europees innovatiepartnerschap (EIP) worden gefinancierd, zoals investeringen in een nieuwe stal waardoor een nieuwe vorm van huisvesting van dieren kan worden getest die is ontwikkeld in een operationele groep van landbouwers, wetenschappers en niet-gouvernementele dierenwelzijnsorganisaties;
 - e. investeringen om het natuurlijke milieu, de hygiëneomstandigheden of de normen inzake dierenwelzijn te verbeteren, als bedoeld in artikel 5.3.3, lid 3, onder b; in dit geval geldt het in dit lid vastgestelde verhoogde percentage alleen voor extra kosten die moeten worden gemaakt om een hoger niveau dan de geldende Unienormen te halen, maar niet tot een verhoging van de productiecapaciteit leiden.
7. Voor niet-productieve investeringen als bedoeld in artikel 5.3.3, lid 3, onder d, bedraagt de steunintensiteit ten hoogste 90%.

Artikel 5.3.5 Voorwaarden

1. Indien de investering wordt gedaan voor de productie van biobrandstoffen, mag de productiecapaciteit van de productie- installaties niet groter zijn dan de hoeveelheid brandstoffen die overeenstemt met het jaarlijkse gemiddelde brandstofverbruik van het landbouwbedrijf en mogen de geproduceerde biobrandstoffen niet op de markt worden verkocht.
2. Als wordt geïnvesteerd voor de productie, op het landbouwbedrijf, van thermische energie en elektriciteit uit hernieuwbare bronnen, mogen de productie-installaties slechts voorzien in de eigen energiebehoeften van de begunstigde en mag de productiecapaciteit van die installaties niet groter zijn dan de hoeveelheid brandstoffen die overeenstemt met het gecombineerde gemiddelde jaarlijkse energieverbruik van thermische energie en elektriciteit van het landbouwbedrijf, met inbegrip van het landbouwhuishouden. De verkoop van elektriciteit aan het net is slechts toegestaan binnen de jaarlijkse limiet van het eigen verbruik.
3. Wanneer de investering door meer begunstigden wordt uitgevoerd om in hun eigen behoefte aan biobrandstof en energie te voldoen, is het gemiddelde jaarlijkse verbruik de som van het gemiddelde jaarlijkse verbruik van alle begunstigden.
4. De investeringen in infrastructuur voor hernieuwbare energie die energie verbruikt of produceert, moeten voldoen aan minimumnormen voor energie-efficiëntie, indien dergelijke normen op nationaal niveau bestaan.
5. Subsidie voor investeringen waarvoor krachtens Richtlijn 2011/92/EU een milieueffectbeoordeling moet worden uitgevoerd, wordt slechts verleend op voorwaarde dat die beoordeling is uitgevoerd en de vergunning voor het betrokken investeringsproject is verleend vóór de datum van de toekenning van de subsidie.

Paragraaf 5.3.2 Investeringssubsidie in verband met de verwerking en de afzet van landbouwproducten

Artikel 5.3.6 Subsidiabele activiteit

1. Investerings in materiële activa of immateriële activa die betrekking hebben op de verwerking of de afzet van landbouwproducten.
2. Investerings in verband met de productie van biobrandstoffen op basis van voedingsgewassen, komen niet in aanmerking voor subsidie.
3. Er wordt geen subsidie verleend voor investeringen om aan de geldende Unienormen te voldoen.
4. Subsidie wordt niet verleend in strijd met de in Verordening (EU) nr. [1308/2013] vastgestelde verboden of beperkingen, ook niet als die verboden en beperkingen uitsluitend betrekking hebben op de subsidie van de Unie waarin die verordening voorziet.

Artikel 5.3.7 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn:
 - a. de kosten van de bouw, verwerving, inclusief leasing, of verbetering van onroerende goederen, waarbij grond alleen in aanmerking komt voor zover de kosten daarvan niet hoger zijn dan 10% van de totale in aanmerking komende kosten van de betrokken concrete actie;
 - b. de kosten van de koop of huurkoop van machines en uitrusting, tot maximaal de marktwaarde van de activa;
 - c. algemene kosten in verband met de onder a en b bedoelde uitgaven, zoals voor het inschakelen van architecten, ingenieurs en adviseurs en voor advies over ecologische en economische duurzaamheid, met inbegrip van haalbaarheidsstudies, haalbaarheidsstudies blijven in aanmerking komen, zelfs wanneer op basis van de resultaten daarvan geen uitgaven uit hoofde van het bepaalde onder a en b worden gemaakt;
 - d. de aankoop of ontwikkeling van computersoftware en de verwerving van octrooien, licenties, auteursrechten en handelsmerken.
2. Andere dan de in lid 1, onder a en b, bedoelde kosten in verband met een leasingcontract, zoals de marge voor de leasinggever, kosten van de herfinanciering van rente, overheadkosten en verzekeringspremies worden niet als in aanmerking komende kosten beschouwd.
3. Werkkapitaal wordt niet beschouwd als subsidiabele kosten.
4. De subsidie bedraagt ten hoogste 40% van het bedrag van de in aanmerking komende kosten.
5. Het in lid 4 bedoelde percentage mag met 20% worden verhoogd voor concrete acties:
 - a. in verband met een fusie van producentenorganisaties;
 - b. die worden gesubsidieerd in het kader van het EIP.

Artikel 5.3.8 Voorwaarde

Subsidie voor investeringen waarvoor krachtens Richtlijn 2011/92/EU een milieueffectbeoordeling moet worden uitgevoerd, wordt slechts verleend op voorwaarde dat die beoordeling is uitgevoerd en de vergunning voor het betrokken investeringsproject is verleend vóór de datum van de toekenning van de individuele subsidie.

Titel 5.3.2 Investeringssubsidie voor de instandhouding van cultureel en natuurlijk erfgoed op landbouwbedrijven

Artikel 5.3.9 Subsidiabele activiteit

Investerings ten behoeve van de instandhouding van op het landbouwbedrijf gelegen cultureel en natuurlijk erfgoed. De subsidie wordt verleend voor cultureel en natuurlijk erfgoed in de vorm van natuurlijke landschappen en gebouwen dat door de bevoegde openbare autoriteiten formeel als cultureel of natuurlijk erfgoed is erkend.

Artikel 5.3.10 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten voor de instandhouding van cultureel en natuurlijk erfgoed:
 - a) kosten van investeringen in materiële activa;

- b) kapitaalwerken.
- 2. De subsidie bedraagt ten hoogste 90% van de in aanmerking komende kosten.
- 3. De subsidie voor kapitaalwerken bedraagt ten hoogste 10.000 EUR per jaar.

Titel 5.3.3 Subsidie voor onderzoek en ontwikkeling in de landbouwsector

Artikel 5.3.11 Subsidiabele activiteit

- 1. Subsidie voor onderzoek en ontwikkeling in de landbouwsector.
- 2. De subsidie wordt rechtstreeks aan de organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding verleend. De subsidie wordt niet verleend in de vorm van op de prijs van de landbouwproducten gebaseerde betalingen aan ondernemingen die actief zijn in de landbouwsector.

Artikel 5.3.12 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

- 1. De in aanmerking komende kosten zijn:
 - a. personeelskosten voor onderzoekers, technici en ander ondersteunend personeel voor zover zij zich met het onderzoeksproject bezighouden;
 - b. kosten van apparatuur en uitrusting voor zover en zolang deze wordt gebruikt voor het project. Wanneer deze apparatuur en uitrusting niet tijdens hun volledige levensduur voor het project worden gebruikt, worden alleen de afschrijvingskosten overeenstemmend met de looptijd van het project, berekend volgens algemeen erkende boekhoudkundige beginselen, als in aanmerking komende kosten beschouwd;
 - c. kosten van gebouwen en gronden voor zover en zolang zij worden gebruikt voor het project. Wat gebouwen betreft, worden alleen de afschrijvingskosten overeenstemmend met de looptijd van het project, berekend volgens algemeen erkende boekhoudkundige beginselen, als in aanmerking komende kosten beschouwd. Wat gronden betreft, komen de kosten voor de commerciële overdracht of de daadwerkelijk gemaakte kapitaalkosten in aanmerking;
 - d. kosten van contractonderzoek, kennis en octrooien die op arm's length-voorwaarden worden gekocht bij of waarvoor een licentie wordt verleend door externe bronnen, alsmede kosten voor consultancy en gelijkwaardige diensten die uitsluitend voor het project worden gebruikt;
 - e. extra algemene kosten en andere operationele uitgaven, waaronder die voor materiaal, leveranties en dergelijke producten, die rechtstreeks uit het project voortvloeien.
- 2. De subsidie bedraagt ten hoogste 90% van de in aanmerking komende kosten.

Artikel 5.3.13 Voorwaarden

- 1. Het gesubsidieerde project moet van belang zijn voor alle ondernemingen die in de betrokken specifieke landbouwsector of -subsector actief zijn.
- 2. Vóór de begindatum van het gesubsidieerde project wordt op het internet de volgende informatie bekendgemaakt:
 - a. dat het gesubsidieerde project wordt uitgevoerd;
 - b. de doelstellingen van het gesubsidieerde project;
 - c. de vermoedelijke datum van de publicatie van de resultaten die van het gesubsidieerde project worden verwacht;
 - d. de plaats waar de van het gesubsidieerde project verwachte resultaten op het internet zullen worden bekendgemaakt;
 - e. de vermelding dat de resultaten van het gesubsidieerde project gratis beschikbaar zijn voor alle ondernemingen die in de betrokken specifieke landbouwsector of -subsector actief zijn.
- 3. De resultaten van het gesubsidieerde project worden op internet beschikbaar gesteld vanaf de einddatum van het gesubsidieerde project of vanaf de datum waarop informatie over die resultaten wordt gegeven aan leden van specifieke organisaties, afhankelijk van wat als eerste plaatsvindt. De resultaten blijven op internet beschikbaar gedurende ten minste vijf jaar vanaf de einddatum van het gesubsidieerde project.

Hoofdstuk 5.4 Gereserveerd

Hoofdstuk 5.5 Subsidie voor activiteiten die wordt verstrekt met toepassing van de de-minimisregelgeving

Artikel 5.5.1 Subsidiabele activiteit

Activiteiten die passen binnen het door het algemeen bestuur vastgestelde Jaarprogramma en subsidie naar het oordeel van het dagelijks bestuur kan worden verstrekt met toepassing van de de-minimisregelgeving.

Artikel 5.5.2 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De volgende kosten komen in aanmerking voor subsidie:
 - a. loonkosten of kosten voor eigen arbeid, mits deze rechtstreeks betrekking hebben op het project;
 - b. kosten van verbruikte materialen en verbruikte hulpmiddelen, gebaseerd op historische aanschafprijzen;
 - c. kosten in verband met aankoop van tweedehands materialen, mits de prijs redelijk is en het materiaal vergezeld gaat van een verklaring van de verkoper omtrent de herkomst van het materiaal;
 - d. kosten van duurzame kapitaalgoederen, bijvoorbeeld machines en apparatuur;
 - e. kosten van grond;
 - f. kosten van aan derden uitbestede activiteiten mits sprake is van marktconforme prijzen;
 - g. een opslag voor algemene kosten, tot ten hoogste 20 procent van de onder a bedoelde kosten;
 - h. overige door het dagelijks bestuur in het Openstellingsbesluit opgenomen subsidiabele kosten.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 90% van de in aanmerking komende kosten.

**Hoofdstuk 5.6 Subsidie voor activiteiten waarbij van het
Openstellingsbesluit, met toepassing van artikel 108, derde
lid, VWEU, een kennisgeving of melding wordt gedaan bij de
Europese Commissie**

Artikel 5.6.1 Subsidiabele activiteit

De in het Openstellingsbesluit opgenomen activiteiten, die passen binnen het door het algemeen bestuur vastgestelde Jaarprogramma.

Artikel 5.6.2 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

De in het Openstellingsbesluit opgenomen voor subsidie in aanmerking komende kosten en de daarin opgenomen hoogte of berekeningswijze van de subsidie.

Hoofdstuk 6

Slotbepalingen

Artikel 6.1 Afwijkingsbevoegdheid

1. Het dagelijks bestuur kan afwijken van de bepalingen gesteld bij of krachtens deze verordening indien er tevens sprake is van subsidieverlening door andere bestuursorganen en:
 - a. de betreffende bepalingen in strijd zijn met of komen met de door de medesubsiënten gestelde voorwaarden, bepalingen, dan wel beperkingen, of
 - b. redelijkerwijs voorrang moet worden gegeven aan de door één van de medesubsiënten gestelde voorwaarden, bepalingen, dan wel beperkingen.
2. Het dagelijks bestuur kan afwijken van de bepalingen gesteld bij of krachtens deze verordening, indien de subsidie valt onder de omschrijving van steunmaatregel als bedoeld in artikel 107 VWEU, en voor het verstrekken van subsidie goedkeuring is vereist van de Europese Commissie, dan wel een kennisgeving moet worden gedaan aan de Europese Commissie. Het dagelijks bestuur mag slechts afwijken voor zover dit noodzakelijk is in verband met het verkrijgen van goedkeuring van de Europese Commissie, dan wel het doen van een kennisgeving aan de Europese Commissie conform de voorwaarden van de toepasselijke vrijstellingsverordening van de Europese Commissie.

Artikel 6.2 Hardheidsclausule

Het dagelijks bestuur kan de bepalingen gesteld bij of krachtens deze verordening buiten toepassing laten of daarvan afwijken, voor zover toepassing gelet op het belang van een doelgerichte of evenwichtige subsidieverstrekking, leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard.

Artikel 6.3 Toezichthouders

Het dagelijks bestuur kan toezichthouders aanwijzen die zijn belast met het toezicht op de besteding van de verstrekte subsidies en de naleving van aan subsidie-ontvangers opgelegde verplichtingen.

Artikel 6.4 Overgangsrecht

1. De Subsidieverordening Waddenfonds 2012 en het Pioniersprogramma Waddenfonds 2012-2013 worden ingetrokken.
2. Op aanvragen die zijn ingediend voor de inwerkingtreding van deze verordening blijven de Subsidieverordening Waddenfonds 2012 en het Pioniersprogramma Waddenfonds 2012-2013 van toepassing.

Artikel 6.5 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening wordt bekendgemaakt in het publicatieblad van het Waddenfonds en treedt in werking op de eerste dag na de bekendmaking.
2. Deze verordening wordt aangehaald als Subsidieverordening Waddenfonds 2014.

Toelichting

Algemeen deel

Inleiding

Op 9 juli 2007 is de (inmiddels ingetrokken) Wet op het Waddenfonds in werking getreden. Het fonds strekt ter financiering van additionele investeringen in het Waddengebied. Het kabinet Rutte heeft in 2010 aangegeven het Waddenfonds te willen decentraliseren naar de Waddenprovincies. De Tweede Kamer heeft hier op 27 april 2011 mee ingestemd. Op 14 september 2011 hebben het Rijk en de Waddenprovincies het Bestuursakkoord decentralisatie Waddenfonds ondertekend, op grond waarvan het fonds per 1 januari 2012 is gedecentraliseerd. De drie provincies hebben daarmee de autonome bevoegdheid om in gezamenlijkheid de middelen van het Waddenfonds te besteden en daarmee een belangrijk instrument in handen om invulling te geven aan het beleid voor de Waddenzee en het waddengebied.

In voormeld bestuursakkoord is uitdrukkelijk bepaald dat de waddenprovincies in gezamenlijkheid beschikken over de gelden van het Waddenfonds en daartoe voorzien in een professionele uitvoeringsorganisatie. Dat is van belang vanwege de herkenbaarheid van het Waddenfonds en onafhankelijke aansturing en besluitvorming ten opzichte van de provinciale organisatie en middelen. Het fonds is aldus niet opgesplitst over de waddenprovincies, maar in de decentralisatie ligt juist een opdracht aan deze provincies besloten om middels het fonds gezamenlijk de belangen van de Waddenzee en het waddengebied te behartigen. Op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen hebben de drie provincies een gemeenschappelijke regeling getroffen, waarbij aan het bestuur verordende bevoegdheid is overgedragen. Op basis van deze bevoegdheid heeft het algemeen bestuur deze subsidieverordening vastgesteld.

Structuur van de subsidieverstrekking

In de gemeenschappelijke regeling is bepaald dat provinciale staten van de deelnemende provincies voor een periode van vier jaren een Uitvoeringsplan Waddenfonds vaststellen. Het plan bevat een programmatisch afwegingskader op hoofdlijnen ten behoeve van de besteding van middelen ten laste van het Waddenfonds. De nadere uitwerking van het Uitvoeringsplan vindt plaats in door het algemeen bestuur vast te stellen Jaarprogramma's. Een Jaarprogramma bevat ten minste een thematische beschrijving van doelen die bijdragen aan de in het door provinciale staten van Fryslân, Groningen en Noord-Holland vastgestelde Uitvoeringsplan Waddenfonds genoemde doelstellingen en omschrijft het type van activiteiten dat voor subsidie in aanmerking komt. Daarbij staat de samenhang tussen deze activiteiten voorop, wordt bundeling van activiteiten bevorderd en wordt versnippering van beschikbare middelen tegengegaan.

De Subsidieverordening Waddenfonds is een door het algemeen bestuur vastgesteld wettelijk voorschrift dat beleidsmatige en budgettaire buitengrenzen formuleert met betrekking tot subsidieverstrekking. Daarnaast legt het algemeen bestuur hiermee belangrijke procedurele spelregels vast, waar het dagelijks bestuur bij de subsidieverstrekking aan gebonden is. De subsidieverordening kan niet los worden gezien van titel 4.2 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb), waarin bepalingen over subsidieverstrekking zijn opgenomen. De bepalingen in de verordening kunnen deels als een aanvulling, deels als een uitwerking van deze subsidietitel worden gezien. Uitgangspunt is dat hetgeen al in de Awb is geregeld niet ook in de verordening wordt opgenomen. Er is derhalve geen ruimte om een andere lezing te geven aan in de Awb bepaalde artikelen en begrippen.

Het dagelijks bestuur is bevoegd tot subsidieverstrekking. Het dagelijks bestuur daarbij heeft de bevoegdheid om met het zogenoemde Openstellingsbesluit Waddenfonds door het stellen van nadere regels de subsidieverstrekking verder in te kleuren, waardoor een nauwkeuriger sturing van gewenste activiteiten mogelijk wordt.

Onverkort geldt dat de verordening voorziet in het verstrekken van subsidie voor projecten die gericht zijn op of bijdragen aan één of meerdere van de volgende doelstellingen:

- a. het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het waddengebied;
- b. het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee;

- c. een duurzame economische ontwikkeling in het waddengebied dan wel gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het waddengebied en de direct aangrenzende gebieden (Groningen, Fryslân en de Kop van Noord-Holland);
 - d. het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het waddengebied, waarbij de subsidies ten behoeve van de activiteiten als bedoeld onder c. gedurende de looptijd van het Waddenfonds de helft van de beschikbare middelen bedragen.
- De activiteiten dienen een additioneel karakter te hebben. Het zijn dus geen als regulier te waarderen beheers- of onderhoudswerken. Duidelijk zal daarbij zijn dat projecten alleen voor subsidie in aanmerking komen indien de (positieve) effecten van die activiteiten aantoonbaar hun weerslag zullen vinden in het Waddengebied zelf.

Staatssteun

Op grond van artikel 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) en diverse Verordeningen, Communautaire kaderregelingen en richtsnoeren van de Commissie van de Europese Gemeenschappen gelden er beperkingen voor subsidies die ondernemingen mogen ontvangen. Bij het verlenen van subsidies moet rekening gehouden worden met de Europeesrechtelijke kaders omtrent staatssteun. Op basis van het Europees recht worden, ter voorkoming van oneerlijke concurrentie, grenzen gesteld aan de maximaal te verlenen steun aan ondernemingen. Alleen wanneer een subsidie steun aan een onderneming in de zin van het Europese recht betreft, is er mogelijk sprake van ongeoorloofde staatssteun. Het begrip 'onderneming' dient in het EG-recht ruim opgevat te worden. In de jurisprudentie van het Europese Hof is het begrip 'onderneming' als volgt omschreven:

'iedere eenheid die een economische activiteit uitoefent, ongeacht haar rechtsvorm en de wijze waarop zij wordt gefinancierd'. Onder een 'economische activiteit' moet men verstaan: 'het aanbieden van goederen of diensten op de markt.'

'Ongeacht haar rechtsvorm' houdt in dat bijvoorbeeld ook stichtingen 'ondernemingen' in de zin van het EG-recht kunnen zijn. Het feit dat het om een eenheid zonder winsttoegmerk gaat, vormt geen garantie dat het niet om een 'onderneming' in de zin van het EG-recht gaat.

Subsidie

Onder subsidie wordt op grond van artikel 4:21, eerste lid, van de Awb verstaan: de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten.

Voldoende is dat een aanspraak op financiële middelen wordt verstrekt. Dit is allereerst van belang, omdat bij subsidies het tijdstip waarop de aanspraak op financiële middelen wordt gevestigd, en het tijdstip waarop die middelen daadwerkelijk worden verstrekt, ver uit elkaar kunnen liggen. Het komt met regelmaat voor dat voorafgaand aan een voorgenomen activiteit toegezegde subsidie pas na afloop van die activiteit daadwerkelijk (volledig) worden verstrekt. Het cruciale moment in het proces van subsidiëring is in zo'n geval niet de daadwerkelijke verstrekking, maar de beslissing dat de voorgenomen activiteit gesubsidieerd zal worden indien zij inderdaad plaatsvindt.

Met de term aanspraak wordt voorts benadrukt dat de beslissing om subsidie te verstrekken niet vrijblijvend is. Ook de verlening van een subsidie voorafgaand aan de gesubsidieerde activiteit vestigt een rechtens afdwingbare, zij het voorwaardelijke, aanspraak op financiële middelen. De subsidieverlening is voor het bestuursorgaan bindend. Indien de subsidie-ontvanger de gesubsidieerde activiteiten verricht en zijn overige verplichtingen nakomt, is het bestuursorgaan gehouden tot nakoming van de subsidieverlening, dat wil zeggen tot het overeenkomstig de verlening vaststellen van de subsidie en het uitbetalen van het subsidiebedrag.

De clause "anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten" houdt commerciële transacties waarbij de overheid partij is buiten het subsidiebegrip. Onder betaling dient te worden verstaan het leveren van een tegenprestatie die is afgestemd op de waarde van de verkregen goederen of diensten in het economisch verkeer. Dat wil vanzelfsprekend niet zeggen dat iedere betaling die, gelet op de geldende marktprijs, wellicht aan de hoge kant is, nu ineens als een subsidie moet worden aangemerkt. De waarde in het economisch verkeer is immers lang niet altijd exact vast te stellen, zodat ook de overheid een zekere vrijheid bij het bepalen van de prijs die zij wil betalen niet kan worden ontzegd. Slechts wanneer die prijs onmiskenbaar zozeer boven de marktprijs

ligt, dat redelijkerwijs niet meer van betaling kan worden gesproken is, indien aan de overige elementen van de definitie is voldaan, sprake van een subsidie.

Subsidieverlening en betaling voor goederen of diensten kunnen in de praktijk soms dicht tegen elkaar liggen. Wanneer een bestuursorgaan gelden verstrekt ten behoeve van het verrichten van een bepaald onderzoek, zal soms sprake zijn van subsidiëring, soms van een commerciële transactie waarbij de overheid eenvoudig een noodzakelijk geacht onderzoek uitbesteedt. De aard van de rechtsverhouding moet dan aan de hand van de omstandigheden van het concrete geval worden vastgesteld.

Deregulering

Administratieve lasten voor burgers, bedrijven en instellingen worden veroorzaakt door informatieverplichtingen die de overheid oplegt. Vermindering van administratieve lasten en vereenvoudiging van regelgeving wordt als een voortdurende opgave van het openbaar bestuur gezien. Met deze verordening vindt dat zijn vertaling in minder regels, door een reductie van informatieverplichtingen, zowel bij het aanvragen van subsidie als bij het verantwoorden daarvan. Daarvoor is aansluiting gezocht bij de Aanwijzingen voor subsidieverstrekking (Regeling van de Minister-President, Minister van Algemene Zaken, van 15 december 2009, nr. 3086451, houdende vaststelling van Aanwijzingen voor subsidieverstrekking). Dit is een ministeriële regeling die beoogt het verstrekken van subsidies door de rijksoverheid, en met name de verantwoording daarover, te vereenvoudigen. Deze regeling wordt informeel ook wel het uniform of Rijkssubsidiekader genoemd.

De verantwoordingsystematiek van subsidie is, geheel in lijn met de Aanwijzingen voor subsidieverstrekking, gebaseerd op de uitgangspunten:

- proportionaliteit;
- sturing op prestaties en hoofdlijnen;
- uniformering en vereenvoudiging, en
- verantwoord vertrouwen en risicoacceptatie.

Deze uitgangspunten zijn uitgewerkt in de volgende met elkaar samenhangende maatregelen:

- a. drie standaard uitvoerings- en verantwoordingsarrangementen waarvan de toepassing wordt bepaald door de hoogte van het subsidiebedrag;
- b. uniformering en vereenvoudiging van begrippen en verplichtingen in het subsidieproces en
- c. beleid om misbruik en oneigenlijk gebruikt te voorkomen, waarbij door middel van risicoanalyses toezicht en controle wordt gehouden.

Proportionaliteit

De verordening gaat uit van proportionaliteit tussen het subsidiebedrag en de administratieve lasten. Hoe lager het subsidiebedrag, hoe eenvoudiger de aanvraagprocedure en de verantwoording is ingericht. Aan dit proportionaliteitsbeginsel is invulling gegeven door het invoeren van drie standaard uitvoerings- en verantwoordingsarrangementen waarvan de toepassing wordt bepaald door de hoogte van het subsidiebedrag:

- tot een bedrag € 25.000 wordt de subsidie in beginsel direct of ambtshalve vastgesteld;
- vanaf € 25.000 tot € 125.000 vindt verantwoording over de prestatie plaats en
- vanaf € 125.000 wordt verantwoording afgelegd over kosten en prestaties.

Voor kleine subsidiebedragen wordt uitgegaan van een meer risicogerichte aanpak waarbij wordt uitgegaan van vertrouwen. Dit betekent dat bij kleine subsidies niet standaard om een verantwoording zal worden gevraagd. In plaats daarvan geldt een actieve meldingsplicht voor de ontvanger bij niet nakoming van de verplichtingen. Achteraf kan een risicogeorieënteerde controle plaatsvinden bij de subsidie-ontvanger. Een meer risicogeorieënteerde aanpak betekent ook een zekere risicoacceptatie; belangrijk hierbij is dat incidenten niet gelijk tot een systeemaanpassing zouden moeten leiden. De verantwoordingsfocus bij kleine subsidies ligt op het leveren van de prestatie in plaats van op de kosten. Hierdoor kan zich de situatie voordoen dat de werkelijke kosten uiteindelijk lager zijn dan het verstrekte subsidiebedrag.

Sturing op prestaties en hoofdlijnen

Verantwoording van de meeste subsidies was in het verleden vaak gericht op een verantwoording over de kosten. Hierbij werd zekerheid gezocht in complexe administratieve verplichtingen waarmee hoge administratieve en uitvoeringslasten gepaard gaan. Voorbeelden hiervan zijn gedetailleerde kostenverantwoordingen en verplichtingen met betrekking tot het bijhouden van een urenadministratie. Door het afrekenen op basis van prestaties en het vervallen van de gedetailleerde financiële verantwoording bij kleine subsidies worden de administratieve lasten fors verminderd. Bij deze wijze van subsidiëren wordt geaccepteerd dat – zolang de subsidie-ontvanger de prestatie/activiteit verricht – het subsidiebedrag hoger kan zijn dan de werkelijke kosten. Een dergelijke situatie leidt niet tot terugvordering.

Uniformering en vereenvoudiging

In de verordening zijn processtappen, begrippen en verplichtingen die bij iedere subsidie terugkeren vereenvoudigd en geuniformeerd. Het gaat hierbij om gestandaardiseerde termijnen, conform het Rijkssubsidiekader die betrekking hebben op zowel de subsidie-ontvanger als de subsidieverlener, en het toepassen van uniforme berekeningswijzen voor de berekening van uurtarieven en kostenbegrippen. Daarnaast worden de informatieverplichtingen voor de subsidie-ontvangers verminderd. Tussentijdse rapportages voor kortlopende subsidies vervallen. Ook de procedure voor het ontvangen van een voorschot is vereenvoudigd.

Verantwoord vertrouwen en risicoacceptatie

Het vierde uitgangspunt is het werken vanuit vertrouwen in plaats van wantrouwen. Aan dit vertrouwensprincipe wordt vormgegeven door niet meer alle subsidie-ontvangers in alle gevallen te belasten met verantwoordingen, rapportages en controles. De aandacht in de uitvoering verschuift naar de risicogebieden en -groepen, en naar de uitzonderingen. Dit betekent ook meer eigen verantwoordelijkheid van de subsidie-ontvanger. Zo zal de subsidie-ontvanger direct schriftelijk moeten melden wanneer de activiteiten waarvoor de subsidie is verleend niet zullen worden verricht, of dat niet aan subsidieverplichtingen zal worden voldaan.

Werken vanuit vertrouwen betekent dat een zeker risico dat de prestatie niet of niet geheel conform de aan de subsidie verbonden verplichtingen wordt uitgevoerd wordt geaccepteerd. Om op verantwoorde wijze een deel van de huidige sturing los te kunnen laten, moet aan randvoorwaarden worden voldaan om misbruik te voorkomen. Deze randvoorwaarden worden verankerd in beleid om misbruik te voorkomen waar risicomangement, strikte handhaving en registratie van misbruik deel van uitmaken. Risicomangement houdt in dat mogelijke risico's voorafgaand aan de subsidieverlening in beeld worden gebracht, goed worden afgewogen en dat hierop wordt geanticipeerd, met name bij het inrichten van een steekproefsgewijze verantwoording of controle. Bij de risicoanalyse kunnen onder meer de doelgroep van subsidie-ontvangers, het type regeling en de hoogte van het subsidiebedrag in beschouwing worden genomen.

Met de invoering van de vereenvoudigde verantwoordingssystematiek wordt ook beleid geïntroduceerd om misbruik en oneigenlijk gebruik te bestrijden. Doordat meer wordt uitgegaan van vertrouwen is het van belang dat er voldoende checks and balances in het systeem worden ingebouwd om te borgen dat deze aanpak niet leidt tot misbruik en oneigenlijk gebruik. Meer vertrouwen gaat ook hand in hand met een strikte handhaving. Bij constatering van misbruik zal dan ook consequent worden bestraft op basis van de beschikbare sanctiemogelijkheden (o.a. terugvorderen inclusief wettelijke rente). Onderdeel van de aanpak is ook het opzetten van een registratie van misbruik. Deze registratie kan input geven voor de risicoanalyse die ten grondslag ligt aan de totstandkoming van de subsidieverordening, de afweging bij een individuele subsidieverstrekking (of eventuele weigering) en ten behoeve van de inrichting van de steekproefsgewijze verantwoording. Door op deze manier invulling te geven aan het principe vertrouwen worden goedwillende bedrijven, instellingen en burgers minimaal belast.

Artikelsgewijs

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1.1 Begripsbepalingen

activiteitenverslag

Het activiteitenverslag is in feite het spiegelbeeld van het activiteitenplan, overigens niet te verwarren met het financieel verslag. Uit het verslag moet genoegzaam blijken dat de gesubsidieerde activiteit is uitgevoerd en aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen is voldaan. Dat kan ook door bepaalde bewijsstukken aan het activiteitenverslag toe te voegen. Het begrip aantonen houdt in dat meer gevraagd wordt dan aannemelijk maken. Het dagelijks bestuur dient ervan overtuigd te zijn dat daadwerkelijk uitvoering is gegeven aan de activiteiten en dat is voldaan aan de verplichtingen.

projectsubsidie

Een projectsubsidie is een subsidie voor een eenmalig project, die naar zijn aard tijdelijk is. Een projectsubsidie kan ook een incidentele- of begrotingssubsidie zijn waar geen wettelijk voorschrift voor is vereist.

onderneming

Als onderneming wordt beschouwd iedere entiteit, ongeacht haar rechtsvorm, die een economische activiteit uitoefent. Met name worden als zodanig beschouwd entiteiten die individueel of in familieverband ambachtelijke of andere activiteiten uitoefenen, personenvennootschappen en verenigingen die regelmatig een economische activiteit uitoefenen. Tot de categorie kleine, middelgrote en micro-ondernemingen ("kmo's") behoren ondernemingen waar minder dan 250 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet 50 miljoen EUR en/of het jaarlijkse balanstotaal 43 miljoen EUR niet overschrijdt. Binnen de categorie kmo's is een "kleine onderneming" een onderneming waar minder dan 50 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet of het jaarlijkse balanstotaal 10 miljoen EUR niet overschrijdt. Binnen de categorie kmo's is een "micro-onderneming" een onderneming waar minder dan 10 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet of het jaarlijkse balanstotaal 2 miljoen EUR niet overschrijdt.

Artikel 1.5 Bevoegdheid subsidieverstrekking

De verordening kent de bevoegdheid tot subsidieverstrekking toe aan het dagelijks bestuur. Het begrip subsidieverstrekking omvat alle besluiten en handelingen in de subsidieketen, van subsidieverlening tot subsidievaststelling, met inbegrip van onder andere weigering, bevoorschotting, betaling, terugvordering, wijziging en intrekking.

De bevoegdheid tot subsidieverstrekking geldt niet onverkort. Met het vaststellen van de verordening bakent het algemeen bestuur de buitengrenzen van deze bevoegdheid af. In de eerste plaats wordt die begrenzing gevonden in het Jaarprogramma, waarin de programmerende rol van het algemeen bestuur ligt besloten. In de tweede plaats wordt de bevoegdheid begrensd door het exclusieve budgetrecht van het algemeen bestuur. Subsidie kan uitsluitend worden verstrekt indien het algemeen bestuur daarvoor middelen beschikbaar heeft gesteld. Dat betekent dat subsidie ten laste van een begroting die nog niet is vastgesteld uitsluitend slechts kan worden verleend onder het uitdrukkelijke voorbehoud dat het algemeen bestuur op die begroting voldoende middelen beschikbaar stelt. Ook subsidies die niet passen binnen het vastgestelde Jaarprogramma moeten via de weg van de begroting aan het algemeen bestuur worden voorgelegd.

Artikel 1.6 Subsidieplafond

Onder subsidieplafond wordt, op grond van het tweede lid van artikel 4:25 van de Awb, verstaan: "het bedrag dat gedurende een bepaald tijdvak ten hoogste beschikbaar is voor de verstrekking van subsidies krachtens een bepaald wettelijk voorschrift". Bij de uitvoering van subsidieregelingen doet zich soms het probleem voor dat enerzijds de begroting waaraan het betrokken bestuursorgaan gebonden is geen ruimte biedt om een subsidie te verstrekken of voort te zetten, terwijl anderzijds de wet of de algemene beginselen van behoorlijk bestuur weigering of intrekking van de subsidie niet zonder meer toelaten.

Vooral bij projectsubsidies kan zich het probleem voordoen dat het aantal aanvragen niet vooraf bekend is. Bij een onverwacht hoog aantal voor toewijzing vatbare aanvragen kan dan blijken dat het op basis van ramingen beschikbaar gestelde bedrag niet toereikend is. Er kan zich dan een spanning voordoen tussen enerzijds de noodzaak de aanvragers van de subsidie zoveel mogelijk rechtszekerheid te bieden en anderzijds de evenzeer noodzakelijke begrotingsdiscipline.

Naar Nederlands recht ontslaat het enkele ontbreken van een toereikende begrotingspost de overheid nog niet van haar plicht haar financiële verplichtingen jegens burgers na te komen (vgl. reeds HR 4-11-1849, W. 1058 (De Bourbon/Naundorff)). Bij een zogenaamde open-einde-regeling kan dit tot onaanvaardbare overschrijdingen van de begroting leiden.

Het subsidieplafond moet hetzij in een wettelijk voorschrift zelf zijn opgenomen, hetzij zijn vastgesteld door een bestuursorgaan dat de bevoegdheid daartoe aan een wettelijk voorschrift ontleent. Het eerste zal overigens slechts bij uitzondering kunnen geschieden, omdat het beschikbare bedrag veelal van jaar tot jaar zal variëren. Daarom wordt het dagelijks bestuur aangewezen als bestuursorgaan dat het subsidieplafond kan vaststellen. De Awb bepaalt dat, indien bij of krachtens wettelijk voorschrift een subsidieplafond is vastgesteld (hetgeen impliceert dat het subsidieplafond ook is bekendgemaakt!), de subsidie bij overschrijding van dat plafond moet worden geweigerd. Een wettelijke verplichting tot weigering ontslaat het dagelijks bestuur van de verplichting telkens in concreto te motiveren waarom het belang van begrotingsdiscipline zwaarder moet wegen dan de belangen van de aanvrager.

Artikel 1.7 Drempelbedrag

Projecten komen alleen in aanmerking voor subsidie indien de subsidiabele kosten op basis van de projectaanvraag ten minste € 200.000,- bedragen. In het Jaarprogramma of het Openstellingsbesluit kunnen hogere of lagere drempelbedragen worden opgenomen.

Artikel 1.8 Het Openstellingsbesluit

Subsidieaanvragen mogen alleen worden ingediend binnen een door het dagelijks bestuur vastgestelde aanvraagperiode. Dat wordt vastgelegd in een zgn. Openstellingsbesluit. Het dagelijks bestuur is bevoegd om een Openstellingsbesluit vast te stellen. Het Openstellingsbesluit hoeft zich niet te beperken tot de aanvraagperiode. Het dagelijks bestuur is bevoegd om in het Openstellingsbesluit nadere regels te stellen om de subsidieverstrekking nader te concretiseren. Daarmee kan het dagelijks bestuur, binnen de grenzen van het door het algemeen bestuur vastgestelde Jaarprogramma en begroting, de subsidieverstrekking sturen om een optimale aansluiting te bewerkstelligen bij de beleidsopgaven die zijn geformuleerd in het Uitvoeringsplan Waddenfonds en het Jaarprogramma.

artikel 1.9 Hoogte van de subsidie

De subsidie uit het Waddenfonds bedraagt nooit meer dan 90% van de subsidiabele kosten. Een subsidieaanvrager kan voor het niet gesubsidieerde deel van de kosten elders financiering zoeken (indien staatssteunaspecten daaraan niet in de weg staan).

Omdat de subsidiepercentages voor de diverse doelen verschillen, is het nodig dat de aanvrager de projectkosten toerekent aan de doelen waaraan wordt bijgedragen. Indien de subsidie uit het Waddenfonds in verband met staatssteunaspecten lager moet worden vastgesteld dan de maximumpercentages, zal de subsidieaanvrager vanzelfsprekend een groter deel van de projectkosten zelf moeten financieren.

De subsidie voor economische activiteiten kan nooit hoger zijn dan hetgeen binnen de staatssteunregelgeving is toegestaan.

Artikel 1.10 Subsidiabele kosten

Dit artikel bevat uitsluitend algemene bepalingen. De hier opgenomen bepalingen met betrekking tot de subsidiabele kosten zijn dan ook van toepassing op alle soorten projecten. Welke categorieën kosten tot de subsidiabele kosten gerekend worden, zal echter kunnen verschillen per type project. Het bepaalde in hoofdstuk 5 is daarom aanvullend op dit meer algemene artikel. Het is mogelijk dat voor specifieke activiteiten specifieke bepalingen of beperkingen gelden.

Voor kosten die in redelijkheid niet als noodzakelijk kunnen worden beschouwd, wordt geen subsidie verleend. Ingevolge artikel 4:46, derde lid, Awb blijven deze kosten bij de subsidievaststelling buiten

beschouwing. Dit artikel kan een rol spelen bij constructies waarbij door een derde aan de subsidie-ontvanger onevenredige kosten in rekening worden gebracht. Bij afschrijving is uit de aard der zaak geen sprake van betaalde kosten, vandaar dat expliciet wordt genoemd dat het bij de subsidiabele kosten ook om afschrijvingskosten kan gaan. Ook kosten voor eigen arbeid zijn wel gemaakte, maar geen betaalde kosten.

Kosten zijn subsidiabel indien deze zijn toe te rekenen aan het project. Met de bepalingen in het derde lid, sub a en sub b, wordt de periode afgebakend waarin kosten subsidiabel zijn. Bepalend is het moment waarop kosten zijn 'gemaakt'.

Artikel 1.11 Misbruik en oneigenlijk gebruik

In dit artikel wordt aan het dagelijks bestuur de opdracht gegeven misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) van subsidies tegen te gaan. Het M&O-beleid vormt een belangrijk onderdeel van de nieuwe subsidiesystematiek waarin risicoanalyses vooraf, steekproefsgewijze controles (achter het bureau en in het veld), een actieve en consistente handhaving, een misbruikregister en de periodieke evaluatie van de subsidieregeling belangrijke elementen zijn.

Artikel 1.12 Doeltreffendheid

In artikel 4:24 van de Awb staat dat tenminste éénmaal per vijf jaar een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van de subsidie in de praktijk wordt gepubliceerd. In de verordening is bepaald dat het dagelijks bestuur éénmaal in de vier jaar aan het algemeen bestuur verslag doet van de doeltreffendheid en de effecten van de subsidie in de praktijk. Een regelmatige evaluatie van beleid en regelgeving kan bijdragen aan de beheersing van overheidsuitgaven. Als uit de evaluatie blijkt dat subsidiëring niet doelmatig is, of het doel van de subsidie is bereikt, kan het subsidiebeleid worden aangepast.

Artikel 1.13 Formulieren en modellen

Het dagelijks bestuur kan formulieren en modellen vaststellen, zoals een aanvraagformulier voor subsidieverlening of –vaststelling. Het formulier bevat een overzicht van de gegevens die nodig zijn om een subsidieaanvraag goed te kunnen beoordelen. Het aanvraagformulier geeft ook aan welke overige bescheiden moeten worden ingediend. Het dagelijks bestuur kan op grond van artikel 4:5 van de Awb besluiten een aanvraag niet te behandelen indien niet voldaan is aan een voorgeschreven vereiste. De aard en de hoeveelheid van de gevraagde gegevens moeten op basis van het proportionaliteitsbeginsel altijd in redelijke verhouding staan tot de aard en de omvang van de gevraagde subsidie. Indien de ingediende gegevens onvoldoende zijn voor de beoordeling van een aanvraag mag het dagelijks bestuur op basis van artikel 4:2 Awb die gegevens vragen die voor de beslissing op de aanvraag nodig zijn en waarover subsidieaanvrager redelijkerwijs de beschikking kan krijgen.

Artikel 1.14 Kostenbegrippen en uurtarieven

Een veelgebruikte methode voor de bepaling van de omvang van het subsidiebedrag is de berekening van de (gedeeltelijke) bijdrage aan de werkelijke kosten van subsidiabele activiteiten. Forfaitaire elementen zijn een hulpmiddel om de bepaling van de subsidiabele kosten, en daarmee van het subsidiebedrag, te vereenvoudigen en te uniformeren. Voorbeelden van forfaitaire elementen zijn: de urenbasis, het uurtarief voor kosten van eigen arbeid (niet zijnde loonkosten) en het uurtarief voor categorieën van loonkosten. Het dagelijks bestuur kan ten behoeve van subsidiabele uurtarieven de standaardberekingswijzen vaststellen, alsmede de definities bij het hanteren van kostenbegrippen bij de berekening van uurtarieven.

Hoofdstuk 2 Krediet- en garantiesubsidies

Artikel 2.1 Toepassingsbereik

Krediet- en garantiesubsidies vallen ook onder het subsidiebegrip, zoals dit is geformuleerd in artikel 4:21 Awb. Om te bepalen of het verstrekken van financiële middelen onder dit begrip valt is het met name van belang of de middelen worden verstrekt om activiteiten van de subsidie-ontvanger mogelijk te maken. Gelet op het specifieke karakter van krediet- en garantiesubsidies zijn een aantal bepalingen niet van toepassing op de verlening hiervan. Aangezien het subsidiebedrag uiteindelijk weer wordt terugbetaald of in geval van een garantie, een subsidie-ontvanger nadat deze de activiteit heeft verricht blijft zitten met een eventueel eigen financieel tekort of met een schuld aan een

financier, hoeven er geen subsidiabele kosten bepaald te worden. Ook de verantwoordingsarrangementen zijn niet van toepassing. Er is geen voorschotbetaling in de bij de subsidies gebruikelijke zin, aangezien het in de regel juist de bedoeling zal zijn dat het hele beschikbare bedrag direct door de subsidie-ontvanger gebruikt kan worden voor het verrichten van de activiteiten. Het is wel denkbaar dat dit totale subsidiebedrag in tranches beschikbaar wordt gesteld.

Artikel 2.2 Kredietsubsidie

In het eerste lid worden imperatief de gegevens genoemd die opgenomen moeten worden in het Jaarprogramma of het Openstellingsbesluit. Een rentevergoeding kan - naast een beleidsmatige wens - mede van belang zijn om te voorkomen dat er sprake is van ongeoorloofde staatssteun. Indien geen sprake is van een rentevergoeding kan dit percentage vastgesteld worden op 0%. In het tweede lid worden niet limitatief overige gegevens genoemd die aanvullend kunnen worden opgenomen. Om meer zekerheid te hebben over de terugbetaling van de lening kan het gewenst zijn dat de subsidie-ontvanger zekerheid verschaft. Dit kan eventueel door het vestigen van een pand- of hypotheekrecht. Ook is het denkbaar dat al bij de verlening duidelijk is dat de lening onder bepaalde omstandigheden niet terugbetaald hoeft te worden. Een uitvoeringsovereenkomst is van belang om naast de verplichting om de lening terug te betalen ook verplichtingen op te leggen omtrent de daadwerkelijke uitvoering van de activiteiten.

Artikel 2.3 Garantiesubsidie

In het eerste lid worden imperatief de gegevens genoemd die opgenomen moeten worden in het Jaarprogramma of het Openstellingbesluit. Een vergoeding kan - naast een beleidsmatige wens - mede van belang zijn om te voorkomen dat er sprake is van ongeoorloofde staatssteun. Indien geen sprake is van een vergoeding kan deze worden vastgesteld op € 0.

Hoofdstuk 3 Subsidieverlening

Paragraaf 3.1 Het aanvragen van een subsidie

Artikel 3.1 Het indienen van een aanvraag

Subsidieaanvragen mogen alleen worden ingediend binnen een door het dagelijks bestuur vastgestelde aanvraagperiode, die wordt vastgelegd in het Openstellingsbesluit. Aanvragen mogen worden ingediend per reguliere post of per e-mail, op het aangegeven e-mailadres. Een aanvraag gaat ten minste vergezeld van een activiteitenplan, een (meerjaren)begroting met toelichting en een dekkingsplan. In het Jaarprogramma kunnen nadere eisen worden gesteld aan de aanvraag.

Artikel 3.2 Ontvangst van de aanvraag

Als de beschikbare middelen worden verdeeld op volgorde van binnenkomst, dan is de dag waarop de aanvraag is ontvangen, ongeacht of dit per reguliere post of per e-mail is, bepalend.

Op grond van artikel 4:2, tweede lid, van de Awb is de aanvrager verplicht gegevens en bescheiden te verschaffen die voor de beslissing op de aanvraag nodig zijn en waarover hij redelijkerwijs de beschikking kan krijgen. Indien de verstrekte gegevens en bescheiden onvoldoende zijn voor de beoordeling van de aanvraag of voor de voorbereiding van de beschikking, kan het bestuursorgaan op grond van artikel 4:5, eerste lid, van de Awb besluiten de aanvraag niet te behandelen, mits de aanvrager de gelegenheid heeft gehad binnen een door het bestuursorgaan gestelde termijn de aanvraag aan te vullen. Hierbij moet uiteraard wel worden bedacht dat die bevoegdheid wordt begrensd door het hiervoor genoemde artikel 4:2, tweede lid, Awb. De dag waarop de aanvulling ingevolge artikel 4:5 Awb is ontvangen geldt met betrekking tot de verdeling als de datum van ontvangst.

Mocht op een bepaalde dag, bij verdeling op volgorde van binnenkomst, vanwege het aantal aanvragen, het subsidieplafond worden overschreden, dan vindt rangschikking van de aanvragen plaats.

Paragraaf 3.2 De beslissing op de aanvraag

Artikel 3.5 Algemeen beoordelingskader

Op grond van artikel 4:25 Awb moet een subsidie worden geweigerd als door verstrekking van de subsidie het subsidieplafond wordt overschreden. Op grond van artikel 4:35 Awb kan de subsidieverlening in ieder geval worden geweigerd indien een gegronde reden bestaat om aan te nemen dat:

- a. de activiteiten niet of niet geheel zullen plaatsvinden;
- b. de aanvrager niet zal voldoen aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen;
- c. de aanvrager niet op een behoorlijke wijze rekening en verantwoording zal afleggen omtrent de verrichte activiteiten en de daaraan verbonden uitgaven en inkomsten, voor zover deze voor de vaststelling van de subsidie van belang zijn.

De subsidieverlening kan voorts in ieder geval worden geweigerd indien de aanvrager:

- a. in het kader van de aanvraag onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt en de verstrekking van deze gegevens tot een onjuiste beschikking op de aanvraag zou hebben geleid, of
- b. failliet is verklaard of aan hem surséance van betaling is verleend of ten aanzien van hem de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen van toepassing is verklaard, dan wel een verzoek daartoe bij de rechtbank is ingediend.

Naast de weigeringsgronden die voortvloeien uit de artikelen 4:25 en 4:35 van de Awb kent de verordening ook een aantal aanvullende algemene weigeringsgronden. De weigeringsgronden in het eerste lid hebben een imperatief karakter.

Voor de toepassing van het tweede lid zal een onderzoek op grond van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur uitgevoerd moeten worden.

Op grond van het derde lid kan een subsidie worden geweigerd indien de aanvrager is opgenomen in het Subsidieregister misbruik en oneigenlijk gebruik. Een aanvrager kan hierin alleen opgenomen indien bij verstrekking van een eerdere subsidie door het Waddenfonds vormen van misbruik of oneigenlijk gebruik zijn geconstateerd.

Artikel 3.6 Voorschotten

Bij directe vaststelling van de subsidie vindt de betaling van het subsidiebedrag in één keer plaats. Bevoorschotting valt hier als het ware samen met de betaling van het subsidiebedrag. Bij ambtshalve vaststelling wordt in beginsel 100% van het subsidiebedrag bevoorschot. In de overige gevallen bedraagt het voorschot in beginsel nooit meer dan 80% van het verleende subsidiebedrag, op aanvraag van de subsidie-ontvanger. Het dagelijks bestuur kan in het belang van een doelmatige subsidieverstrekking afwijken van de genoemde percentages.

De subsidie-ontvanger is verplicht te melden indien er omstandigheden zijn die van invloed zijn op de hoogte van het verleende bedrag. De subsidieverstrekker kan vervolgens, indien nodig het bevoorschottingsritme en de hoogte van de voorschotten aanpassen. Na vaststelling van de subsidie wordt het resterende bedrag (het vastgestelde bedrag verminderd met de verleende voorschotten), betaald aan de subsidie-ontvanger.

Paragraaf 3.3 Voorwaarden en verplichtingen

Artikel 3.7 Melding Europese Commissie

Een meldingsprocedure bij de Europese Commissie kan lang duren. Uit oogpunt van een effectieve subsidieverstrekking is het niet altijd wenselijk om zolang te wachten met subsidieverstrekking. Met dit artikel wordt mogelijk gemaakt de subsidie snel te kunnen verstrekken, onder de opschortende voorwaarde dat de Commissie de melding goedkeurt. De subsidie-ontvanger kan desgewenst op eigen risico een aanvang maken met de subsidiabele activiteiten.

Artikel 3.9 Meldings- en mededelingsplicht

In het eerste lid is voorzien in een meldingsplicht van de subsidie-ontvanger. Zodra het aannemelijk is dat de gesubsidieerde activiteiten niet geheel, niet tijdig of niet volgens alle daaraan verbonden verplichtingen zullen worden verricht, moet de subsidie-ontvanger dit zo snel mogelijk melden bij het dagelijks bestuur. In dat geval zal de subsidie lager of op nihil worden vastgesteld of zullen nadere afspraken worden gemaakt over het aanpassen van de verplichtingen, bijvoorbeeld het geven van meer tijd voor de uitvoering van de activiteiten. Bij het niet voldoen aan deze meldingsplicht kan, indien dat achteraf mocht blijken, met toepassing van artikel 4:49 van de Awb alsnog de subsidie

worden ingetrokken omdat de ontvanger wist en behoorde te weten dat de vaststelling onjuist was. Het op nihil stellen van de subsidies en dus terugvordering inclusief wettelijke rente van het hele subsidiebedrag kan in een dergelijk geval proportioneel worden geacht, omdat de ontvanger dan, door niet te melden, misbruik maakte van de hoge mate van vertrouwen, die ten grondslag ligt aan de in de verordening opgenomen verantwoordingssystematiek.

Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat de meldingsplicht uiteraard niet geldt voor wijzigingen waarmee de subsidieverlener op verzoek van de subsidie-ontvanger eerder schriftelijk heeft ingestemd.

Wanneer er sprake is van aanmerkelijke verschillen, waarvan mededeling gedaan moet worden, is niet in algemene zin aan te geven. Dit zal in het bijzonder afhankelijk zijn van de hoogte van de subsidie, mede gezien in het licht van de andere inkomsten van de subsidie-ontvanger. Indien nodig kan het dagelijks bestuur op grond van artikel 4:37, eerste lid, onderdeel c, Awb over dit onderwerp nadere voorschriften opleggen.

Artikel 3.10 Algemene verplichtingen

Het tweede lid geeft het dagelijks bestuur de bevoegdheid om doelgebonden verplichtingen aan de subsidie te stellen. Artikel 4:38 Awb stelt allereerst buiten twijfel dat aan de subsidie ook andere dan de in artikel 4:37 Awb bedoelde verplichtingen kunnen worden verbonden. In de tweede plaats behelst de bepaling de norm, dat de verplichtingen moeten strekken tot verwezenlijking van het doel van de subsidie. Alleen die verplichtingen kunnen worden opgelegd, die redelijkerwijs noodzakelijk en geschikt zijn om het met de subsidie nagestreefde doel te verwezenlijken.

Naar hun inhoud kunnen de verplichtingen sterk variëren. Zij kunnen rechtstreeks betrekking hebben op de gesubsidieerde activiteiten. Men denke bijvoorbeeld aan de aan een instelling opgelegde verplichting om bepaalde activiteiten ten behoeve van derden (cursussen o.i.d.) uitsluitend te laten verzorgen door personen die aan bepaalde opleidingseisen voldoen.

De verplichtingen kunnen ook een meer afgeleid en ondersteunend karakter hebben. Dat is bijvoorbeeld het geval bij verplichtingen met betrekking tot de wijze, waarop de subsidie-ontvanger haar administratie moet voeren of de wijze, waarop aan de subsidieverlener moet worden gerapporteerd over de verrichte activiteiten.

Uitgangspunt van het vijfde en zesde lid is dat de subsidie-ontvanger binnen twee maanden na de bekendmaking van het besluit tot subsidieverlening een aanvang maakt met de uitvoering van de activiteit en binnen een jaar na de bekendmaking van het besluit tot subsidieverlening de activiteit afrondt. In de beschikking tot subsidieverlening kan een andere termijn zijn opgenomen.

Het zevende lid geeft het dagelijks bestuur de mogelijkheid om, indien sprake is van vermogensvorming door de subsidie-ontvanger als gevolg van de verstrekte subsidie, te bepalen dat de subsidie-ontvanger een vergoeding is verschuldigd, zoals is bedoeld in artikel 4:41 van de Awb. Deze vergoeding is alleen verschuldigd indien zich een geval voordoet als genoemd in het tweede lid van artikel 4:41 Awb. In al deze gevallen komt de subsidie niet meer ten goede aan de activiteiten waarvoor deze is verstrekt. De waardering van de onroerende zaak wordt vastgesteld aan de hand van de actuele WOZ-waarde van de onroerende zaak.

Artikel 3.11 Administratieve verplichtingen

Bij subsidie tot € 125.000 wordt niet de verplichting opgelegd om en administratie bij te houden van aan de activiteiten verbonden uitgaven en inkomsten als bedoeld in artikel 4:37, eerste lid, onderdeel b, van de Awb. Indien de subsidie € 125.000 of meer bedraagt en voorts in de gevallen als bedoeld in artikel 4.5 voert de subsidie-ontvanger een zodanig ingerichte administratie, dat daaruit te allen tijde de voor de vaststelling van de subsidie van belang zijnde rechten en verplichtingen alsmede de uitgaven en inkomsten kunnen worden nagegaan.

Tenzij in de beschikking tot subsidieverlening anders is bepaald, bewaart de subsidie-ontvanger de in het eerste lid genoemde gegevens tenminste 5 jaar na vaststelling van de subsidie.

Artikel 3.12 Medewerking controle

Als logische aanvulling op de meldingsplicht bevat dit artikel de verplichting voor de subsidie-ontvanger om desgevraagd kosteloos medewerking te verlenen aan een door of vanwege het dagelijks bestuur gevorderde controle van de administratie of een ander onderzoek naar gegevens die in het kader van de subsidieverstreking van belang kunnen worden geacht. Deze controle behelst mede de controle die in het kader van een steekproef wordt gehouden.

Artikel 3.13 Voortgangsrapportage

Om de administratieve lasten verder terug te dringen wordt de mogelijkheid voor het dagelijks bestuur om een voortgangsverslag te vragen beperkt. Indien met de uitvoering van de gesubsidieerde activiteiten meer dan 12 maanden is gemoeid, mag, anders dan bij subsidies lager dan € 25.000, een tussentijds voortgangsverslag worden gevraagd, maar niet vaker dan één keer per periode van 12 maanden. Bij een uitvoeringsduur van subsidiabele activiteiten van bijvoorbeeld 19 maanden mag dan maximaal één maal een voortgangsverslag worden gevraagd (bij voorbeeld over de eerste 12 maanden). Daarnaast is er dan alleen nog ruimte voor de eindverantwoording, inhoudende dat de subsidie-ontvanger dient aan te tonen dat de activiteiten zijn uitgevoerd. Uitsluitend in het belang van een doelmatige subsidieverstrekking mag het dagelijks bestuur een hogere frequentie van voortgangsrapportages verlangen.

Hoofdstuk 4 Subsidievaststelling

Paragraaf 4.1 Aanvraag tot subsidievaststelling

Artikel 4.1 Aanvraag tot vaststelling van een subsidie

De subsidie-ontvanger dient binnen 13 weken na de datum waarop de activiteit op grond van de verordening of de subsidieverleningsbeschikking moet zijn uitgevoerd of, indien dat eerder is, 13 weken na de uitvoering van de activiteit, schriftelijk een aanvraag tot subsidievaststelling in bij het dagelijks bestuur. In het besluit tot subsidieverlening kan een andere termijn zijn opgenomen. Uiteraard geldt de verplichting om een aanvraag tot subsidievaststelling in te dienen niet als in de subsidieverleningsbeschikking is opgenomen dat de subsidie ambtshalve wordt vastgesteld.

Paragraaf 4.2 Beslissing op de aanvraag

Artikel 4.2 Beslistermijn

De termijn waarbinnen het dagelijks bestuur gehouden is te beslissen op een aanvraag voor subsidievaststelling is bepaald op 22 weken. Indien door de subsidieaanvrager niet alle gegevens zijn overgelegd om op de aanvraag te kunnen beslissen, wordt de termijn met toepassing van artikel 4:15 van de Awb opgeschort. tot alle noodzakelijke gegevens door de subsidie-ontvanger zijn overgelegd. Het tweede lid ziet op het ambtshalve vaststellen. Gelet op het bepaalde in artikel 4:47 van de Awb is de termijn waarbinnen het dagelijks bestuur de subsidie ambtshalve vaststelt bepaald op 22 weken.

Paragraaf 4.3 Verantwoording van subsidies

Artikel 4.3 Verantwoording van subsidies tot € 25.000

Subsidies onder de € 25.000 worden vastgesteld zonder dat daar een verleningsbeschikking aan vooraf gaat dan wel ambtshalve vastgesteld, tenzij toepassing wordt gegeven aan artikel 4.5. De keuze voor directe of ambtshalve vaststelling hangt af van de aard van de activiteiten en de risico's die hieraan zijn verbonden. Het tweede lid ziet er op dat de gewenste bewijsstukken die nodig zijn om de prestatie te verantwoorden, in de verleningsbeschikking worden opgenomen. De mogelijkheid bestaat om steekproefsgewijs aanvullende informatie op te vragen of ter plekke te controleren of de prestatie is verricht.

Artikel 4.4 Verantwoording van subsidies van € 25.000 tot € 125.000

De ontvanger van een beschikking tot subsidieverlening van € 25.000 tot € 125.000 hoeft, als geen toepassing wordt gegeven aan artikel 4.5, geen financiële verantwoording af te leggen, maar kan volstaan met een activiteitenverslag. In de beschikking tot subsidieverlening kunnen andere middelen worden aangewezen waarmee kan worden aangetoond dat de activiteiten zijn verricht en dat aan de verplichtingen is voldaan.

Artikel 4.5 Verantwoording op basis van een verklaring inzake werkelijke kosten en opbrengsten

Soms blijkt het niet mogelijk om vooraf de kosten en opbrengsten van de prestatie realistisch te begroten. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn bij innovatieve activiteiten, als er nog geen standaard voor de daarmee samenhangende uitgaven en inkomsten voorhanden is, maar ook indien de kosten en opbrengsten ter zake van de te verrichten activiteiten onvoldoende in te schatten zijn. Daarnaast kan het bij boekjaarsubsidies van minder dan € 125.000 wenselijk zijn om zicht te houden op de

werkelijke kosten die met een activiteit gemoeid zijn. In dergelijke gevallen is het mogelijk om vast te stellen op basis van een opgave van de totale werkelijke kosten en opbrengsten. De vaststelling vindt plaats op basis van een verklaring van de subsidie-ontvanger over de totaal gerealiseerde kosten en opbrengsten. Bij toepassing van deze variant komt een afzonderlijke prestatieverantwoording te vervallen. Tevens kan een verklaring inzake werkelijke kosten gevraagd worden in het kader van een uit te voeren doelmatigheidscontrole.

De opgave van de gerealiseerde kosten en opbrengsten vormt de grondslag voor de berekening van het subsidiebedrag. Hierdoor worden detaildiscussies over onderliggende financiële posten voorkomen. Indien de subsidiabele kosten, na aftrek van de gerealiseerde opbrengsten (inclusief gerealiseerde bijdragen van derden) en de gerealiseerde eigen bijdrage, lager zijn dan begroot wordt de subsidie lager vastgesteld. Als de subsidiabele kosten hoger uitvallen dan begroot, wordt ten hoogste het verleende subsidiebedrag uitgekeerd. Steekproefsgewijs kan het dagelijks bestuur de opgegeven totalen controleren.

Artikel 4.6 Verantwoording van subsidie vanaf € 125.000

Bij een subsidieverlening vanaf € 125.000 wordt bij een verzoek tot vaststelling naast een activiteitenverslag ook een financieel verslag gevraagd. Het dagelijks bestuur heeft wel de mogelijkheid hiervan af te wijken. Dit kan bijvoorbeeld als op grond van een risico-analyse de keuze voor een ander lichter verantwoordingsarrangement kan worden gemaakt. Zo kan het dagelijks bestuur er voor kiezen dat bij de aanvraag tot subsidievaststelling geen accountantsverklaring wordt overgelegd.

Artikel 4.7 Controleverklaring accountant

Met artikel 4.7 wordt de controleverklaring van de accountant meer geconcretiseerd, in lijn met artikel 4:78 van de Algemene wet bestuursrecht. Via de weg van artikel 1:13 van de subsidieverordening, op grond waarvan het dagelijks bestuur ten behoeve van de subsidieverstrekking formulieren en modellen kan vaststellen, kan de inhoud van het controleprotocol nader worden ingevuld.

De vraag onder welke omstandigheden kan worden afgezien van een accountantsverklaring is moeilijk in het algemeen te beantwoorden. Voorop staat de eigen verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur voor de controle op een rechtmatige en doelmatige besteding van de gelden. Aan die verantwoordelijkheid wordt gestalte gegeven door enerzijds de subsidie-ontvanger toereikende informatieverplichtingen op te leggen en anderzijds door in beginsel een accountantsverklaring te eisen.

Of op het beginsel dat een accountantsverklaring vereist is, een uitzondering kan worden gemaakt hangt voor een deel af van de kwaliteit van de informatieverplichtingen en de informatieverstrekking door de subsidie-ontvanger die op basis van die verplichtingen plaatsvindt. Indien het dagelijks bestuur in staat is om aldus zelf een oordeel te vellen over de rechtmatigheid en doelmatigheid van de besteding van de subsidiegelden, kan dat aanleiding zijn om van het eisen van een accountantsverklaring af te zien.

Van belang is ook de mate waarin het dagelijks bestuur beschikt over voldoende deskundigheid om de door de subsidie-ontvanger verstrekte informatie te beoordelen.

Artikel 4.8 Onderzoek naleving verplichtingen

In artikel 4.8 wordt een element toegevoegd aan de controleverklaring van de accountant. De accountant van de subsidie-ontvanger kan ingevolge dit artikel een taak toebedeeld krijgen bij de controle op de naleving van de aan de subsidie verbonden verplichtingen. Het dagelijks bestuur zal in dat geval een aanwijzing moeten geven over de reikwijdte en de intensiteit van de controle, een zogenaamd controleprotocol. Dit protocol bevat een nadere uitwerking van de informatieverplichtingen die aan de subsidie-ontvanger inzake het afleggen van rekening en verantwoording zijn opgelegd. Daarnaast schrijft het protocol voor welke aandacht de accountant moet besteden aan de naleving van (bepaalde) subsidieverplichtingen en eventueel welke mate van nauwkeurigheid (tolerantie) de accountant daarbij moet betrachten. Hierbij kan in het bijzonder worden gedacht aan uit een oogpunt van misbruik en oneigenlijk gebruik gevoelige verplichtingen. Bij het opstellen van dit protocol zal enerzijds rekening moeten worden gehouden met de specifieke deskundigheid van de accountant en anderzijds met wat uit doelmatigheidsoverwegingen in verband met de kosten van accountantscontrole zinvol is.

Hoofdstuk 5 Activiteiten die voor subsidie in aanmerking kunnen worden gebracht

In hoofdstuk 5 staat de activiteiten die voor subsidie in aanmerking kunnen worden gebracht. Daarbij is de volgende indeling gehanteerd:

- a. subsidie voor activiteiten die naar het oordeel van het dagelijks bestuur geen staatssteun vormt (hoofdstuk 5.1);
- b. subsidie voor activiteiten die wordt verstrekt met toepassing van de Algemene groepsvrijstellingsverordening (hoofdstuk 5.2);
- c. subsidie voor activiteiten die wordt verstrekt met toepassing van de Vrijstellingsverordening MKB Landbouw (hoofdstuk 5.3);
- d. subsidie voor activiteiten die wordt verstrekt met toepassing van de Vrijstellingsverordening Visserij (hoofdstuk 5.4);
- e. subsidie voor activiteiten die wordt verstrekt met toepassing van de de-minimus regelgeving (hoofdstuk 5.5) en
- f. subsidie voor activiteiten waarbij van het Openstellingsbesluit een kennisgeving of melding wordt gedaan bij de Europese Commissie (hoofdstuk 5.6).

Uit de diverse vrijstellingsregelingen is een selectie gemaakt van onderwerpen die in het Jaarprogramma respectievelijk Openstellingsbesluit als subsidiabele activiteit kunnen worden aangemerkt.

Artikel 5.1.2 Subsidiabele kosten

De verschillende categorieën subsidiabele kosten kunnen als volgt worden toegelicht:

Onderdeel a

Uitsluitend de (loon)kosten voor personeel dat rechtstreeks productieve arbeid verricht ten behoeve van een project, vallen onder de subsidiabele kosten. Reis- en verblijfskosten van bij het project betrokken personeel, alsmede overige personeelsgerelateerde kosten kunnen opgevoerd worden onder de opslag voor algemene kosten (onderdeel g).

Onderdeel b

Onder verbruikte materialen worden stoffen verstaan, die bestemd zijn voor eenmalig gebruik ten behoeve van het project en die na be- of verwerking geen zelfstandige zaak meer zijn. Hulpmiddelen zijn zelfstandige zaken die speciaal voor het project worden aangeschaft, niet langer dan gedurende het project worden gebruikt en na afloop van het project niet meer bruikbaar zijn. Hierbij valt bij voorbeeld te denken aan proefmatrijzen. De kosten van nieuw aangeschafte materialen en hulpmiddelen zijn subsidiabel.

Onderdeel c

Worden voor een project tweedehands materialen aangeschaft, dan kunnen de kosten hiervan opgevoerd worden als subsidiabele kosten indien de verkoper een verklaring afgeeft waarin de herkomst is vermeld en wordt bevestigd dat het in geen geval de voorbije zeven jaar met behulp van nationale of communautaire subsidies is aangekocht. De prijs mag niet hoger zijn dan de marktwaarde en is in ieder geval lager dan de aanschafprijs voor soortgelijk nieuw materiaal. De technische eisen van het materiaal dienen in overeenstemming te zijn met de eisen die er in het kader van het project aan mogen worden gesteld evenals met de geldende normen en standaarden.

Onderdeel d

Duurzame kapitaalgoederen zijn bijvoorbeeld machines en apparatuur, grond wordt hiertoe niet gerekend. Van door middel van koop, of een voor deze regeling daarmee gelijk te stellen rechtsfiguur zoals 'financial lease', aangeschafte duurzame kapitaalgoederen dient de aanvrager economisch eigenaar te zijn en deze goederen te activeren. De afschrijvingskosten van geactiveerde duurzame kapitaalgoederen zijn subsidiabel. Voor het bepalen van de afschrijvingskosten dient zoveel mogelijk aansluiting gezocht te worden bij de door de fiscus geaccepteerde afschrijvingstermijnen, met uitzondering van mogelijkheden tot vervroegde afschrijving en vermogenskosten. Geactiveerde 'financial lease'-termijnen bevatten bijvoorbeeld vermogenskosten. De subsidieaanvrager dient te voorzien in een onderbouwde berekening van deze vermogenskosten. Waar fiscaal geaccepteerde

afschrijvingstermijnen niet voorhanden zijn, geeft de subsidieaanvrager een onderbouwde berekening van de afschrijvingskosten. Het dagelijks bestuur kan bij de vaststelling van deze kosten aansluiting zoeken bij wat de fiscus in dergelijke gevallen acceptabel vindt, en hanteert in de regel als maximum de kosten van lineaire afschrijving gebaseerd op historische kosten en economische levensduur. De kosten van niet- aangeschafte duurzame kapitaalgoederen bestaan uit bijvoorbeeld de huurkosten of 'operational lease'- termijnen over de betreffende machines.

Kosten van duurzame kapitaalgoederen worden toegerekend aan een project naar evenredigheid van de tijd gedurende welke de machines worden gebruikt voor het project en gerelateerd aan de normale bezetting, op basis van een controleerbare registratie. Met 'normale bezetting' wordt bedoeld het aantal prestatie-eenheden (draaiuren/producten) dat de desbetreffende machines en apparatuur volgens een realistische inschatting van het management van de onderneming over de totale levensduur van het object gemiddeld jaarlijks levert. Wordt een machine uitsluitend gebruikt ten behoeve van het project, dan bestaat er vanzelfsprekend geen noodzaak tot een evenredige tijdstoerekening. Wordt een machine echter ook gebruikt buiten het project om, dan is wel een tijdregistratie nodig om te kunnen bepalen welk deel van de kosten aan het gebruik voor het project mogen worden toegerekend.

Onderdeel e

Grond wordt wel gebruikt voor –maar niet verbruikt- in een productieproces. Een uitgave voor aanschaf van grond (te onderscheiden van huur en pacht) is in wezen geen kostenpost maar een uitgave voor een aanschaf met risico van waardeverandering. In de praktijk wordt de waardeverandering gezien als kans op waardevermeerdering waarbij de uitgave weer vrij komt bij verkoop. Dit bijzondere karakter van grond komt ook naar voren in het feit dat men over grond niet afschrijft en grond dus ook niet kan vallen onder de in onderdeel d genoemde afschrijvingsbenadering voor de toerekening van de kosten van aangeschafte duurzame kapitaalgoederen.

Gezien het bijzondere karakter van grond lijkt het redelijk om uitgaven in verband met de aanschaf van grond niet als noodzakelijke kosten te zien omdat de uitgaven in wezen geen kostenpost zijn. Daarmee zouden alle uitgaven voor aanschaf van grond niet subsidiabel zijn. Voor uitgaven voor activiteiten gericht op het vergroten en versterken van natuur- en landschapswaarden in het Waddengebied behoeft dit nuancering. Veelal is geen sprake van een productieproces, maar wordt de grond langjarig voor natuur en landschap ingezet waardoor een uitgave voor grond niet meer vrij komt of slechts in de niet-afzienbare toekomst weer vrij komt. De uitgave krijgt daarmee alsnog het karakter van een kosten- post. Verder beslaat grond voor deze projecten vaak een zeer aanzienlijk deel van de benodigde middelen. Door de zeer beperkte rendabele commerciële exploitatie voor dergelijke projecten komt kapitaal voor deze projecten niet zonder meer via de markt beschikbaar. Het onderhavige doel zou kunnen worden gefrustreerd als kosten voor grond niet subsidiabel zouden zijn. Het bovenstaande overwegende worden onder kosten van grond begrepen:

- kosten van aangeschafte grond voor zover deze kosten worden gemaakt binnen een project dat geheel of in hoofdzaak is gericht op het doel genoemd in artikel 1.3, eerste lid, onderdeel a. De waarde van de grond dient gebaseerd te zijn op een taxatierapport van een erkend taxateur. Bij een waarde boven de € 500.000 dient een tweede taxatie plaats te vinden en wordt de hoogte van de subsidiabele kosten van de aan te schaffen grond bepaald door het gemiddelde van de twee taxatierapporten;
- kosten voor niet-aangeschafte grond, zoals bijvoorbeeld de huur of 'operational lease'-termijnen.

Onderdeel f

Indien een deel van de activiteiten van het project wordt uitbesteed, kunnen uiteraard ook de aan derden verschuldigde kosten aan het project worden toegerekend. Werkzaamheden dienen gegund te worden conform aanbestedingsprocedure.

In de hoofdstukken 5.2 tot en met 5.4 zijn per paragraaf de subsidiabele kosten en maximale hoogte van de subsidie opgenomen overeenkomstig het bepaalde in de betreffende vrijstellingsverordening.

Hoofdstuk 6 Slotbepalingen

Artikel 6.1 Afwijkingsbevoegdheid

Deze bepaling beschrijft een tweetal situaties waarin het dagelijks bestuur mag afwijken van de verordening. Het eerste lid betreft de situatie waarin ook andere bestuursorganen subsidie verstrekken. In dat geval kan zich de situatie voordoen dat een subsidie-ontvanger te maken krijgt met voorwaarden of verplichtingen die strijdig aan elkaar zijn dan wel leiden tot onaanvaardbare administratieve lasten vanwege en stapeling van verplichtingen. Voor dergelijke niet voorzienbare gevallen kan een afwijkingsbevoegdheid niet worden gemist. Het tweede lid ziet op het voorkomen van strijdigheid tussen bepalingen van de subsidieverordening en Europese regelgeving, in die gevallen waarin de subsidieverstrekking, vanwege het voorkomen van ongeoorloofde staatssteun, een kennisgeving of een melding aan de Europese Commissie vereist.

Artikel 6.2 Hardheidsclausule

De subsidieverordening legt rechten en verplichtingen vast ten behoeve van de subsidieverstrekking. Het geeft daarmee houvast, zowel aan het dagelijks bestuur als subsidieverlener als aan de aanvragers van subsidie. Het is echter niet doenlijk om alle denkbare omstandigheden die zich gedurende het proces van subsidieverstrekking kunnen openbaren te voorzien. De (rechts)zekerheid die met het codificeren van de subsidiespelregels is beoogd, zou in een voorkomend geval tot onbillijke resultaten kunnen leiden. De hardheidsclausule kan in die gevallen de onbillijkheid redresseren. Niet elke onbillijkheid kan met toepassing van de hardheidsclausule worden ondervangen. Er moet sprake zijn van zwaarwegende redenen. Het dagelijks bestuur zal toepassing van de hardheidsclausule uitdrukkelijk en steeds in voldoende mate voor ieder concreet geval moeten motiveren. Er valt daarom niet in algemene termen aan te geven wanneer er sprake is van zwaarwegende redenen.

Artikel 6.3 Toezichthouders

Onder toezichthouder wordt in de Awb verstaan: een persoon, bij of krachtens wettelijk voorschrift belast met het houden van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift. De toezichthouders worden individueel aangewezen. Bij een individuele aanwijzing worden personen met toezicht belast door hen met name te noemen of door middel van de aanduiding van hun functie. In de tekst van artikel 5:11 van de Awb is tot uitdrukking gebracht dat het toezicht niet alleen betrekking heeft op de naleving van wettelijke voorschriften, maar ook op de naleving van hetgeen krachtens wettelijk voorschrift anderszins is bepaald. Daarbij valt met name te denken aan in een subsidiebeschikking opgenomen verplichtingen. De Awb bevat enkele bepalingen over legitimatie. De Awb bepaalt ook dat een toezichthouder van zijn bevoegdheden slechts gebruik maakt voor zover dat redelijkerwijs voor de vervulling van zijn taak nodig is. Zo wordt buiten twijfel gesteld dat de beginselen van evenredigheid en subsidiariteit gelden ten aanzien van de uitoefening van *alle* aan een toezichthouder toekomende bevoegdheden.

Het evenredigheidsbeginsel brengt in ieder geval met zich mee dat een bevoegdheid slechts mag worden uitgeoefend jegens de personen die betrokken zijn bij activiteiten waarop moet worden toegezien ingevolge de wettelijke regeling op grond waarvan de toezichthouder met toezicht is belast. Hetzelfde geldt voor het object van de uitoefening van een bevoegdheid. Het is een eis van zorgvuldigheid dat een toezichthouder bij de uitoefening van een hem verleende bevoegdheid aan de betrokkene de reden mededeelt waarom hij van zijn bevoegdheid gebruik zal maken.

Ook zal een toezichthouder in de regel niet tot de uitoefening van een hem toegekende bevoegdheid kunnen overgaan als de betrokkene reeds (desgevraagd) te kennen heeft gegeven vrijwillig medewerking te verlenen.

Artikel 6.4 Intrekking en overgangsrecht

Aanvragen die voor de inwerkingtreding van deze verordening zijn ingediend, worden volgens de Subsidieverordening Waddenfonds 2012 en het Pioniersprogramma Waddenfonds 2012-2013 behandeld. Dit geldt ook voor alle besluiten die samenhangen met dergelijke aanvragen, zoals besluiten omtrent weigering, verlening, wijziging, intrekking, bevoorschotting en vaststelling. Indien tegen deze besluiten bezwaar is gemaakt of (hoger) beroep ingesteld, gelden ook de Subsidieverordening Waddenfonds 2012 en het Pioniersprogramma Waddenfonds 2012-2013.

Artikel 6.5 Inwerkingtreding en citeertitel

De inwerkingtreding van de verordening is gekoppeld aan de bekendmaking in het publicatieblad van het Waddenfonds, dat is te vinden op de website van het Waddenfonds en op overheid.nl.